

**UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ BOHOSLOVECKÁ
FAKULTA**

VÝZNAM SLÁVENIA SVETOVÉHO DŇA CHORÝCH

Diplomová práca

Zuzana Holčíková

Katedra: Pastorálna teológia

Školiteľ diplomovej práce: odb. as. ThLic. Roman Stachovič

Bratislava 2008

ABSTRAKT

Holčíková Zuzana: Význam slávenia Svetového dňa chorých, Univerzita Komenského v Bratislave, Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta, Katedra: Pastorálna teológia, Školiteľ: odb. as. ThLic. Roman Stachovič, Bratislava 2008, 68 strán.

Práca poukazuje na význam slávenia Svetového dňa chorých. Upriamuje pohľad na zmysel choroby, staroby a utrpenia z kresťanského hľadiska. Sleduje posolstvá Jána Pavla II. a Benedikta XVI. venované chorým a poukazuje na ich náležitú pastoráciu.

Choroba a utrpenie často sprevádzajú život človeka. Každý má právo na potrebnú starostlivosť najmä v čase choroby a staroby. Chorí a trpiaci majú významné miesto v ľudskej spoločnosti, ale práve spoločnosť ich často odmieta a vníma ako bremeno.

Táto práca sa zameriava práve na hľadanie zmyslu utrpenia, ktoré je tak blízke chorým, poukazuje na cestu, ako sa ho učiť prijímať a ponúka prostriedky, ako ho zmierňovať.

Obsahom sú tiež svedectvá niektorých ľudí, ktorí sa dali do služby chorým a pomáhali im v ich utrpení.

Kľúčové slová: choroba, staroba, utrpenie, služba chorým, chorý človek, posolstvo chorým, slávenie.

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK	3
ÚVOD	4
1 KREŠŤANSKÝ POHĽAD NA ZMYSEL CHOROBY, STAROBY A UTRPENIA	5
1.1 Chápání choroby vo Svätom písme	5
1.2 Hodnota a zmysel staroby.....	9
1.3 Význam utrpenia	14
1.4 Tajomstvo smrti vo svetle večnosti	20
2 SVETOVÝ DEŇ CHORÝCH	23
2.1 Pôvod.....	23
2.2 Úlohy a ciele	24
2.3 Miesta slávenia	28
3 POSOLSTVÁ KU SVETOVÉMU DŇU CHORÝCH	36
3.1 Ján Pavol II.	36
3.2 Benedikt XVI.	38
4 PASTORÁCIA CHORÝCH A ZOMIERAJÚCICH.....	40
4.1 Služba chorým – služba lásky.....	40
4.2 Komunikácia s chorými	44
4.3 Modlitba a sviatosti	48
5 SVEDECTVÁ V SLUŽBE CHORÝM	53
5.1 Sv. Ján z Boha.....	53
5.2 Sv. Kamil z Lellis.....	56
5.3 Bl. Matka Tereza.....	57
ZÁVER.....	60
BIBLIOGRAFIA	62

ÚVOD

Keď vchádzal Ježiš do Kafarnauma, pristúpil k nemu stotník s prosbou: „Pane, sluha mi leží doma ochrnutý a hrozne sa trápi.“ On mu odpovedal: „Prídem a uzdravím ho.“ (Mt 8, 5 – 7).

Choroba a utrpenie sú častým sprievodcom človeka. Je dôležité, aký postoj k nim zaujmeme. Podľa toho potom jednotlivé situácie prijímame.

Práca s názvom *Význam slávenia Svetového dňa chorých* je rozdelená do piatich kapitol a jej cieľom je poukázať na zmysel choroby a utrpenia v živote človeka.

Prvá kapitola sa zameriava na postupné objavovanie zmyslu choroby, staroby a utrpenia prostredníctvom textov Svätého písma i ľudskej skúsenosti. Tiež sleduje postoj veriaceho človeka k tajomstvu smrti vo svetle večnosti.

Druhá kapitola opisuje pôvod, úlohy, ciele a miesta slávenia Svetového dňa chorých. Významným miestom sú Lurdy, kde sa každoročne koná púť chorých. Mnohí práve na pútnickom mieste nájdu útechu a silu, ktorú už dlho hľadali.

Tretia kapitola poukazuje na postoj Cirkvi voči chorým prostredníctvom posolstiev Jána Pavla II. a Benedikta XVI. Cirkev mala vždy veľký záujem o chorých a trpiacich, a povzbudzovala ich spájať svoje utrpenie s Kristovým utrpením. Boh vykúpil svet utrpením a krížom. Teda svojou slabosťou, uväznením, bolestnými ranami, opustenosťou od všetkých a napokon na dreve kríža. Na tiché znášanie bolesti treba niekedy viac sily ako na činný život.¹

Štvrtá kapitola sa venuje pastorácii chorých cez službu lásky, komunikáciu s chorými, modlitbu a sviatosti. Chorí ľudia sú často odkázaní na pomoc druhých. Preto je dôležité zjavovať Božiu lásku skrze skutky milosrdenstva.

Piata kapitola povzbudzuje do služby chorým prostredníctvom konkrétnych príkladov ľudí, ktorí sa im venovali.

Každý deň je príležitosť robiť dobro, pomáhať druhým v ich problémoch a ťažkostiach.

Vzorom a zároveň posilou v skutočnej službe chorým je sám Kristus, ktorý prišiel, nie aby ho obsluhovali, ale aby slúžil.

---

¹ Porov. GREISIGEROVÁ A., GREISIGER R., *Boh môjho života*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 82 – 83.

1 KREŠŤANSKÝ POHĽAD NA ZMYSEL CHOROBY, STAROBY A UTRPENIA

1.1 Chápanie choroby vo Svätom písme

„Choroba a utrpenie vždy patrili k najvážnejším problémom, ktoré podrobujú ľudský život skúške. V chorobe človek skusuje svoju bezmocnosť, svoje obmedzenia a svoju konečnosť. Choroba môže viesť k úzkosti, k uzatvoreniu sa do seba, niekedy dokonca k zúfalstvu a k vzbure proti Bohu. Ale môže tiež urobiť človeka zrelším, môže mu pomôcť rozlíšiť, čo v jeho živote nie je podstatné, aby sa zameril na to, čo je podstatné.“² Aj v chorobe je človek povolaný, aby prejavil Bohu úplnú odovzdanosť a obnovil si hlbokú dôveru.³ Choroba veľmi často podnecuje hľadanie Boha a návrat k nemu.

Starý zákon

„Človek Starého zákona prežíva chorobu pred Božou tvárou. Pred Bohom roní slzy nad svojou chorobou a od neho, Pána života a smrti, si úpenlivo vyprosuje uzdravenie. Choroba sa stáva cestou k obráteniu a Božím odpustením sa začína uzdravenie. Izrael nadobúda skúsenosť, že choroba je tajomným spôsobom spojená s hriechom a zlom a že vernosť Bohu podľa jeho Zákona navracia život: «... lebo ja, Pán som tvoj lekár» (Ex 15,26). Prorok Izaiáš tuší, že utrpenie môže mať aj vykupiteľský význam za hriechy iných. Napokon Izaiáš zvestuje, že Boh spôsobí, že pre Sion nadíde čas, keď odpustí každú vinu a uzdraví každú chorobu.“⁴

Nový zákon

Ježišovo poslanie a početné uzdravenia, ktoré vykonal, poukazujú na to, že Boh sa veľmi stará aj o telesný život človeka.⁵ Mnohí ľudia sú dnes zneistení tým, ako majú svoju chorobu chápať. Štyria evanjelisti vidia problém choroby

---

² KKC 1500 – 1501.

³ Porov. JÁN PAVOL II., encyklika *Evangelium vitae*, 46.

⁴ KKC 1501 – 1502.

⁵ Porov. JÁN PAVOL II., encyklika *Evangelium vitae*, 47.

a uzdravenia rôzne. Každý z nich opisoval Ježišovo uzdravovanie na pozadí vlastného chápania choroby a uzdravenia. Ich odlišné pohľady nám ukazujú, že ani pre nás nemusí existovať jednoznačné chápanie choroby. Človek môže chorobu a uzdravenie pozorovať z rôznych strán. Každý spôsob pozorovania potom vedie k inému zaobchádzaniu s chorobou.

Matúš

Matúš preberá židovské chápanie, že choroba je následok hriechu. Kto koná v rozpore s Božím zákonom, ktorý prospieva človeku, stane sa chorým. Preto k uzdraveniu tela patrí vždy aj uzdravenie duše, to znamená odpustenie hriechov. Zreteľne to vidno na uzdravení ochrnutého, ktorému Ježiš odpúšťa hriechy skôr, ako ho oslobodzuje od jeho ochrnutia. Tento príbeh uzdravenia podobne podávajú aj Marek a Lukáš. Ale tým, že Matúš túto udalosť umiestňuje presne uprostred svojich desiatich uzdravení, nám ukazuje, že spojitosť medzi chorobou a hriechom sa nachádza vo všetkých príbehoch uzdravenia. Matúš tu pozoruje jeden dôležitý aspekt choroby. Choroba môže byť zapríčinená nesprávnym postojom k životu, hriechom, t.j. oddelením dôležitých emócií a vášní. Hriech vždy znamená rozdelenie. Kto je vnútorne rozdelený, ochorie.⁶ Možno povedať, že človek trpí vtedy, keď zakusuje zlo v rôznej forme.⁷ Ale tento pohľad nesmie byť vymedzený absolútne a predovšetkým nesmie viesť k sebaobvineniam. Až s vedomím odpustenia hriechov dokážem prijať, že som sa vzdialil od svojho vlastného ľudského bytia. Pretože som Bohom prijímaný aj so svojou vinou, môžem sa na ňu pozeráť bez toho, aby som bol rozorvaný pocitmi viny.

Marek

Pre Marka býva choroba často prejavom posadnutosti. Jeho prvý príbeh o uzdravení je uzdravenie posadnutého muža v synagóge v Kafarnaume. Chorý človek nie je slobodný. Je posadnutý diablom. Diabli sú nečistí duchovia. Poukazujú na nečistotu emócií, na trpkosť a zlobu, ktoré robia ľudskú myseľ nečistou. Nečistí duchovia sú zafixované predstavy, komplexy, ktoré držia

---

⁶ Porov. GRÜN A., *V твојих руках сом в безопасности*, Serafín, Bratislava 2004, s. 21 – 22.

⁷ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 7.

človeka, hlasy nad – Ja, ktoré posadnú myseľ a prejavia sa v sebazraňovaní a sebazničení. Nečistí duchovia, to je duch času, ktorý ovplyvňuje a zakaľuje naše myslenie, a ktorý nám nedovoľuje jasne myslieť. Uzdravovanie chorého je u Marka boj medzi Ježišom a diablom. V Ježišovej blízkosti sa už nečistí duchovia nemôžu skrývať, ale sú odhalení. Uzdravenie je oslobodenie človeka v sebe samom. Choroba je ako nepriateľ, ktorý na nás útočí a preniká do nášho tela. Musí byť vyhnaný, aby sme mohli byť znova úplne sami sebou.

Lukáš

Evanjelista Lukáš pozná grécku filozofiu a literatúru. U Grékov je obraz človeka určený ideálom kalokagatie – harmóniou krásy a dobra v človeku. Choroba je obmedzením ľudskej dôstojnosti. Uzdravenie túto dôstojnosť znova buduje. Typickým pre toto grécke chápanie uzdravenia sa javí uzdravenie zhrbenej ženy, o ktorom podáva správu len Lukáš. Ježiš ženu narovnáva a opäť jej vracia jej dôstojnosť. Symbolom pre vzpriamenú a Boha oslavujúcu ženu je číslo osemnásť. Osemnásťka je zložená z desiatky a osmičky. Číslo desať je symbolom úplného človeka. V 15. kapitole Evanjelia podľa Lukáša má jedna žena desať drachiem. Pretože jednu stratila, stratila svoje srdce. Zhrbená žena uzdravením znovu získala svoju celistvosť. Osmička je symbolom večnosti a transcendentnosti. Krstiteľnice v období ranej Cirkvi mali tvar osemuholníka. Nielenže sa žena stala celistvou, ale tiež chváli Boha. Znova sa spája s Bohom a je pre neho otvorená, zatiaľ čo ako zhrbená stratila nielen vzťah k ľuďom, ale aj k Bohu. Každá choroba poškodzuje našu celistvosť a náš vzťah k Bohu. Hrbí nás a odrezáva od Boha. Vidíme len seba samých a svoju biedu. Uzdravenie by znamenalo, že sme opäť narovnaní. Uzdravenie vždy neznamená, že naša choroba zmizne. Môže spočívať aj v tom, že vo svojej chorobe, a napriek svojej chorobe, objavíme svoju dôstojnosť a chorobu budeme znášať statočne.⁸ „Utrpenie, následok dedičného hriechu, dostáva nový zmysel: stáva sa účasťou na Ježišovom spasiteľnom diele.“⁹

Ján

---

⁸ Porov. GRÜN A., *V твоjich rukách som v bezpečí*, Serafín, Bratislava 2004, s. 22 – 24.

⁹ KKC 1521.

Ján má na chorobu a uzdravenie iný pohľad. Pre neho je choroba podmienená absenciou vzťahu s Bohom. Je to gnostický obraz sveta, ktorý skutočnú biedu človeka vidí v slabosti a pominuteľnosti. Keď je človek len človekom, bez vzťahu s Bohom, bez Božieho zárodku života, potom je zmrzačený, slepý a chromý. Uzdravenie sa uskutoční tak, že človek znova nadobudne spojenie s Božím životom, keď Boh vloží zárodok svojho života do pominuteľnej prirodzenosti človeka.

Tieto rozličné chápania choroby a uzdravenia poukazujú na to, že neexistuje jediná správna teória o chorobe a uzdravení. Choroba nás vyzýva k tomu, aby sme na všetky oblasti v sebe pozerali novými očami.¹⁰ „Kristov súcit s chorými a jeho mnohé uzdravenia chorých každého druhu sú výrazným znamením toho, že «Boh navštívil svoj ľud» (Lk 7,16) a že Božie kráľovstvo je už celkom blízko. Ježiš má moc nielen uzdravovať, ale aj odpúšťať hriechy; prišiel uzdraviť celého človeka, dušu i telo; on je lekár, ktorého potrebujú chorí. Jeho súcit so všetkými, čo trpia, ide tak ďaleko, že sa s nimi stotožňuje: «Bol som chorý a navštívili ste ma» (Mt 25,36).

Ježiš často žiada od chorých, aby verili. Na uzdravenie používa znaky: slinu a vkladanie rúk, blato a umytie. Chorí sa ho snažia dotknúť, «lebo vychádza z neho sila, ktorá uzdravovala všetkých» (Lk 6,19).

Kristus dojatý toľkými utrpeniami nielen dovoľuje, aby sa ho chorí dotýkali, ale si osvojuje ich biedy: «On vzal na seba naše slabosti a niesol naše choroby» (Mt 8,17). Neuzdravil všetkých chorých. Jeho uzdravenia boli znameniami príchodu Božieho kráľovstva. Zvestovali hlbšie uzdravenie: víťazstvo nad hriechom a nad smrťou prostredníctvom jeho Veľkej noci. Na kríži vzal Kristus na seba celú ťarchu zla a sňal «hriech sveta» (Jn 1,29), ktorého je choroba iba následkom. Kristus vyzýva svojich učeníkov, aby ho nasledovali tak, že aj oni vezmú na seba svoj kríž. Keď ho nasledujú, nadobúdajú nový pohľad na chorobu a chorých.¹¹

---

¹⁰ Porov. GRÜN A., *V твојих руках сом в безопасности*, Serafín, Bratislava 2004, s. 24 – 25.

¹¹ KKC 1503 – 1506.

1.2 Hodnota a zmysel staroby

Napriek tomu, že choroba sprevádza človeka najmä počas obdobia staroby, má staroba svoj význam. Vývin je proces, v ktorom sa vždy niečo stráca, niečo odumiera, aby namiesto toho nastúpilo čosi nové, dokonalejšie. Kvet musí stratiť svoju krásu, aby z neho bol plod. Nemá zmysel vzpierať sa tomuto nezadržateľnému procesu. Staroba je tiež normálna vývinová fáza.¹² Podoby tretieho a štvrtého veku sú také početné, koľko je starých ľudí. Každý človek si pripravuje svoj spôsob prežívania staroby v priebehu celého života. V tomto zmysle staroba rastie s nami a jej kvalita bude vždy závisieť od našej schopnosti pochopiť jej zmysel a hodnotu, a to nielen na úrovni čisto ľudskej, ale aj na úrovni viery. Preto ju treba situovať do presného Božieho plánu, ktorým je láska, a prežívať ju ako etapu na ceste, ktorou nás Kristus vedie do domu Otca.

Je dôležité, aby spoločnosť rátala s každou generáciou. Ak bude založená na rešpektovaní života vo všetkých jeho fázach, nezahynie. Prítomnosť toľkých starých ľudí v súčasnom svete je darom, duchovne novým bohatstvom ľudstva. Dnešná prevládajúca kultúra meria hodnotu našich skutkov parametrami výkonnosti, ktorá ignoruje rozmer nezištnosti. Starý človek, ktorý prežíva obdobie pohotovosti, môže upozorniť spoločnosť príliš zaujatú svojimi nárokmi, aby odstránila bariéry ľahostajnosti, ktorá ponizuje, zbavuje odvahy a bráni altruistickým pohnútkam. Mladšie generácie strácajú zmysel pre dejiny a s ním aj zmysel pre vlastnú totožnosť. Spoločnosť, ktorá ignoruje minulosť, riskuje, že ľahko bude opakovať jej omyly. Strata zmyslu pre dejiny pripadá takisto na vrub systému života, ktorý zapudil a izoloval starých ľudí, a tak sťažil dialóg medzi generáciami. V dnešnom svete výsledky vedy a techniky chcú vytláčať užitočnosť životnej skúsenosti, ktorú starší ľudia nahromadili počas celého života. Tento druh kultúrnej bariéry nesmie znechutiť ľudí tretieho a štvrtého veku, pretože stále majú čo povedať mladším generáciám a s mnohým sa môžu podeliť.¹³

---

¹² Porov. MURÁŇOVÁ M., *Malá učebnica starnutia*, Lúč, Bratislava 2001, s. 10.

¹³ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, *Dôstojnosť starého človeka a jeho poslanie v cirkvi a vo svete*, SSV, Trnava 1999, s. 14.16 – 17.

Aj keď sa existencia trojgeneračnej rodiny, v ktorej mal starý človek svoje čestné miesto, stala otázkou minulosti, aj v súčasnosti zastáva rodina veľmi dôležitú úlohu v živote starého človeka. Starí ľudia sa usilujú udržať si čo najdlhšie svoju domácnosť. Túžia po blízkosti ostatných členov rodiny, predovšetkým svojich detí.¹⁴

Jestvujú kultúry, v ktorých sa preukazuje zvláštna úcta a veľká láska starým ľuďom. Starý človek v nich nie je vôbec vytláčaný z rodiny alebo azda trpený ako neužitočné bremeno, naopak, zostáva plne začlenený do rodinného života a hrá v ňom aj naďalej aktívnu a zodpovednú úlohu, hoci aj on musí rešpektovať tzv. autonómiu novej rodiny. Je povolaný plniť cenné poslanie: svedčiť o minulosti a viesť k múdrosti mladých ľudí a budúce pokolenia.

Naproti tomu v iných kultúrach stále vznikajú neprípustné formy vyhostovania starých ľudí, ktoré im potom spôsobuje bolestné utrpenie a duchovne ochudobňuje mnohé rodiny.¹⁵

Nikto nemôže žiť sám, avšak prehnaný individualizmus a svojvôľa prekrývajú túto pravdu. Starí ľudia hľadajú spoločnosť druhých. Odmietajú takú spoločnosť, v ktorej najslabší bývajú často odkázaní na samých seba.

Náš život ovláda zhon, vzruchy a častá nervozita. Je to život rozptýlený, ktorý zabúda na základné otázky týkajúce sa povolania, dôstojnosti a poslania človeka. Tretí vek je aj vekom jednoduchosti a kontemplácie. Citové, mravné a náboženské hodnoty prežívané starými ľuďmi predstavujú neodmysliteľný zdroj pre rovnováhu spoločnosti, pre rodiny i jednotlivé osoby. Vyplývajú zo zmyslu pre zodpovednosť, z priateľských citov, z nepredstieranej rozvážnosti, trpezlivosti a múdrosti, a vo svojom zvnútornení na rešpektovaní stvorenia a budovaní pokoja.

---

¹⁴ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 40.

¹⁵ Porov. JÁN PAVOL II., exhortácia *Familiaris consortio*, 27.

Staroba vo Svätom písme

Ak otvoríme Bibliu, lepšie pochopíme zmysel a hodnotu staroby.¹⁶ „Byť starým neznamena, že život je už za nami, za naším chrbtom, ale že práve dnes je pred nami.“¹⁷ Rozprávania patriarchov sú v tomto ohľade osobitne výrečné. Keď Mojžiš prežíva skúsenosť s horiacim kríkom, Boh sa mu predstavuje slovami: „Ja som Boh tvojho otca Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba“(Ex 3,6). Boh spojil svoje meno s veľkými starcami, ktorí predstavujú zákonitosť a záruku viery Izraela. Syn, mladý človek, vždy stretáva, a mohli by sme povedať „prijíma“ Boha iba prostredníctvom otcov, starcov.

Božia moc sa môže prejavíť v starobe, aj keď je poznačená obmedzeniami a ťažkosťami. Boží plán spásy sa uskutočňuje rovnako aj v krehkých telách, ktoré už nie sú mladé, ale slabé. Neplodné, nevládne. Z neplodného lona Sárinho a zo storočného tela Abrahámovho sa rodí vyvolený národ. Neskoršie z neplodného lona Alžbetinho a zo starca Zachariáša sa narodí Ján Krstiteľ, Kristov predchodca. Aj keď je život starého človeka poznačený slabosťou, predsa ho možno pokladať za nástroj dejín spásy: „Obdarím ho dlhým životom a ukážem mu svoju spásu“ (Ž 91 /30/, 16).¹⁸

V jeruzalemskom chráme, kam Mária a Jozef priniesli Ježiša, aby ho obetovali Pánovi a vykúpili podľa Zákona, stretávajú starého Simeona, ktorý už dlho čakal na Mesiáša. Simeon berie dieťa do náručia a dobrorečí Bohu.

Po boku Simeona stretávame Annu, osemdesiatštyriročnú vdovu, stálu návštevníčku chrámu, ktorá pri tejto príležitosti videla Ježiša.

Starým mužom bol aj Nikodém, vážený člen veľrady. Vyhľadal Ježiša v noci, aby ho nikto nevidel. Nikodéma zas stretneme pri Ježišovom pohrebe: prinesie zmes myrhy a aloy, prekoná strach a prejaví sa ako učeník Ukrižovaného. Aké posilňujúce sú tieto svedectvá! Pripomínajú nám, že Pán od ľudí každého veku žiada, aby uplatnili svoje talenty. Služba evanjeliu nie je otázkou veku. Podobne aj zostarnutý Peter bol povolaný dosvedčiť vieru mučeníctvom.¹⁹ Na druhej

---

¹⁶ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, *Dôstojnosť starého človeka a jeho poslanie v cirkvi a vo svete*, SSV, Trnava 1999, s. 17 – 19.

¹⁷ PRONZATO A., *Staroba – vek nádeje*, SSV, Trnava 2006, s. 69.

¹⁸ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV; *Dôstojnosť starého človeka a jeho poslanie v cirkvi a vo svete*, SSV, Trnava 1999, s. 20 – 21.

¹⁹ Porov. JÁN PAVOL II., *List starším ľuďom* (1. 10. 1999), 7; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 20, SSV, Trnava 1999.

strane, ako pripomína žalmista, život sa rýchlo pomíňa a nebýva vždy ľahký ani bezbolestný: „Vek nášho žitia je sedemdesiat rokov, a ak sme pri sile, osemdesiat. No zväčša sú len trápením a trýzňou, ubiehajú rýchlo a my odlietame“ (Ž 90,10). Slová kazateľa načrtávajú trpký portrét staroby. Písmo nás tu upozorňuje, aby sme si nerobili ilúzie o veku vyhradenom pre žiale, ťažkosti a trápenia. Vyzýva nás utiekať sa k Bohu počas celého života, lebo on je pevným prístavom, ku ktorému máme vždy smerovať.²⁰ Staroba sa vo svetle učenia a podľa slov Písma predstavuje ako „priaznivý čas“ na zakončenie dobrodružstva človeka. Staroba patrí do plánu, ktorý má Boh s každým človekom. Je to časový úsek, ku ktorému všetko smeruje, aby človek mohol lepšie pochopiť zmysel života a dospieť k „múdrosti srdca“. Staroba je výrazom Božieho požehnania.²¹ Jednou z „chariziem vysokého veku“ je podľa Biblie múdrosť. Avšak múdrosť nie je automatickou výsadou veku; je darom od Boha, ktorý má starý človek prijať a stanoviť si za cieľ, aby dosiahol múdrosť srdca, ktorá umožňuje „rátať naše dni“, teda má žiť spôsobom zodpovedajúcim času, ktorý Prozreteľnosť dožičila každému. Dôležité je objavovanie zmyslu života a poslania človeka v Bohu. Ale ak je toto dôležité už pre mladého človeka, je to ešte dôležitejšie pre starého, ktorý by mal orientovať svoj život tak, aby nikdy nestratil zo zreteľa, že „potrebné je iba jedno“.²²

Staroba dáva človekovi jedinečnú príležitosť mať hlbšiu účasť na Kristovom utrpení a vzkriesení. Človek, ktorý starne, uskutočňuje intenzívnejším spôsobom cestu, na ktorú je povoláný v určitom zmysle každý kresťan počas celého svojho života: totiž, aby participoval, mal účasť na Kristovom umučení a na jeho vykupiteľskom utrpení, aby vydával svedectvo a spolupracoval na Kristovom vzkriesení a sláve. Utrpenie v starobe dostáva svoj najhlbší význam, ak človek naň pozerá a prijíma ho ako spoluúčasť na Kristovej agónii v Getsemanskej záhrade a na krížovej ceste. Celý život kresťana je kráčanie v stopách Učiteľa, zdá sa však, že mnohým kresťanom je iba v starobe

---

²⁰ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, *Dôstojnosť starého človeka a jeho poslanie v cirkvi a vo svete*, SSV, Trnava 1999, s. 21 – 22.

²¹ Porov. JÁN PAVOL II., *List starším ľuďom* (1. 10. 1999), 8; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 20, SSV, Trnava 1999.

²² Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV; *Dôstojnosť starého človeka a jeho poslanie v cirkvi a vo svete*, SSV, Trnava 1999, s. 23 – 24.

dovolené mať v plnosti spoluúčasť na agónii Kristových posledných dní na zemi.

Niektoré formy a prejavy radosti a šťastia, ktoré boli charakteristické pre predošlé obdobia v ľudskom živote, už nemajú tú istú príťažlivosť aj v starobe, a ďalšie nie sú vôbec prístupné. Napríklad šport, ktorý si vyžaduje fyzickú silu. Počas života má každý postupne rozvíjať zmysel pre nové druhy radostných poznání. Človek je stvorený, aby sa tešil, a musí prežiť radosť, ak chce byť úplne človekom. Mnohí ľudia, ktorí starnú, si zbytočne sťažujú život, lebo sú slepí voči darom, ktoré im poskytuje Boh v ich období života, voči poznaniu, z ktorého by sa mali tešiť. Každý človek by mal vlastným spôsobom objavovať radosti, ktoré prináša staroba. Zdravá hrdosť z úspechov vo vlastnom živote poskytne mnohým mužom a ženám, ktorí sa utiahli z aktívneho života, pocit spokojnosti. Stále väčší počet starších ľudí má veľký ošoh z biblických kurzov, ktoré sa v rámci výchovy dospelých konajú v mnohých farnostiach.

Starší človek by mal vyvinúť určité úsilie, aby sa stal disponibilným pre iných. Bude prekvapený, koľko radosti môže byť v jednoduchom úsilí stať sa láskavým voči iným a byť im k dispozícii, keď ho potrebujú.

Človek, ktorý starne, musí zdolať úplný prechod do nového obdobia svojho života a keďže viera je podstatnou časťou jeho života, má sa aj ona prehĺbiť a dozrieť na tejto úrovni života. Viera neposkytuje vždy vnútorné poznanie útechy a radosti, ale nezriedka vedie človeka údolím tmy a hmly.²³

Jedným z kľúčových problémov starších ľudí je zastrašujúca myšlienka, že by ich život v starobe mohol stratiť každý zmysel. Počas každého obdobia ľudského života sa však človekovi naskytujú jedinečné príležitosti a možnosti náboženského chápania a konania. Starnúť znamená pre človeka ťažký, ale predsa len triumfálny prechod cez púšť na ceste do zasľúbenej zeme, do zeme nie malátneho večného „pokoja“, ale radostného a láskyplného priateľstva s Kristom v Najsvätejšej Trojici.²⁴

---

²³ Porov. DEEKEN A., *V jeseni života*, Dobrá kniha, Trnava 1995, s. 52.54 – 56.58.

²⁴ Porov. tamže, s. 62.72.91.

1.3 Význam utrpenia

Súčasťou choroby či staroby je často práve utrpenie. Medicína ako veda aj ako umenie liečiť na širokej oblasti utrpenia pozná to, čo sa všeobecne pozná, čiže to, čo možno zistiť dôslednejším výskumom a čomu možno čeliť liečebnými metódami, čiže terapiou. Predsa je to však iba jeden úsek. Priestor ľudského utrpenia je oveľa rozsiahlejší a rozmanitejší, ako dokáže vysvetliť samotná veda. Človek trpí rozličnými spôsobmi, do ktorých medicína ešte nevnikla, a to ani vo svojich najvyspelejších vymoženostiach. A to preto, že utrpenie má oveľa väčší dosah ako choroba, je oveľa zložitejšie a zároveň hlbšie zapúšťa korene do ľudskej prirodzenosti.²⁵

Choroba je ako cesta. Kto nikdy nebol chorý, podobá sa človeku, ktorý ešte nikdy necestoval. Pozná len svoj malý úsek života. Iní ľudia, s inými zvykmi a skúsenosťami sú mu cudzí. Ale keď zakúsi utrpenie na vlastnom tele, pochopí aj iných. V chorobe je jedinec nútený premýšľať nad vlastným človečenstvom. Čas sa zastavuje. Hoci všetko na okolí je v pohybe, trpiaci je z neho vyňatý.

V utrpení a chorobe prichádzajú na um rozličné otázky. Veci strácajú svoju samozrejmosť. Človek objavuje nové hĺbky a je nútený prijať poznané skutočnosti. V tomto zmysle má utrpenie aj tvorivý charakter. Pretože človek potrebuje pomoc iných, stáva sa vnímavejším. Rozmýšľa o živote v novom svetle. Zrazu vidí, že vynakladal mnoho energie na veci, ktoré nestáli za to a podcenil to, čo bolo naozaj dôležité a užitočné. Videl hodnotu v úspechu a zabudol vidieť úspech v pravých hodnotách. Hraničná životná situácia a utrpenie poskytujú človeku minimálne dve alternatívy: možnosť osobného zlyhania alebo duchovného znovuzrodenia proti nepriaznivej skutočnosti, možnosť prekonávania a osobného rastu. Pravdepodobne je to najťažšia možnosť, ako objavovať pravdu o sebe v nových dimenziách ľudského vzťahu k svetu a Absolútnu, čiže k Bohu.²⁶ Kto hrdinsky nesie bolesť, toho môže zušľachtiť.²⁷

---

²⁵ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 5.

²⁶ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 104 – 106.

²⁷ Porov. SELF D., *Pochopiť utrpenie*, Lúč, Bratislava 1997, s. 82.

Utrpenie a choroba učí človeka zaujať aj iné stanovisko k smrti. Zatiaľ čo zdravý človek má k smrti neprekonateľný odpor, v chorobe je privádzaný k prameňom večnosti, ktoré Boh vložil do hĺbok bytia. Z hĺbky viery môže človek čerpať silu na orientáciu navonok i dovnútra.²⁸

Človek trpí pre zlo, ktoré je určitým nedostatkom, obmedzením dobra. Človek trpí preto, lebo nemá účasť na dobre, ktoré mu iní nedožičia, alebo ktoré sám odmieta. Najviac trpí vtedy, keď obyčajne má nárok na nejaké dobro, ktorého sa mu nedostáva. Teda ľudské utrpenie vytvára samo osebe akoby osobitný svet, ktorý jestvuje spolu s človekom, v ňom sa objavuje a pomíňa – hoci niekedy sa nepomíňa, ale v ňom pretrváva. Tento svet utrpenia je čosi „roztratené“, pretože oddelene zasahuje mnohých, ba veľmi mnohých ľudí, ktorí sú si akosi bližšie práve vďaka utrpeniu. Každý človek svojím osobným utrpením je nielen malou časťou tohto sveta, ale tento svet je v ňom aj čímisi vymedzeným a neopakovateľným. K tomu však pristupuje aj iný, a to medziľudský a spoločenský rozmer. Svet utrpenia vytvára akoby svoju vlastnú súdržnosť. Trpiaci ľudia sú si podobní situáciou, v ktorej sa nachádzajú, znášaním toho istého údely, ako aj túžbou po porozumení a starostlivosti a azda najviac ustavičnou otázkou o zmysle utrpenia. Preto i keď svet utrpenia je čosi „roztratené“, predsa nástojčivo volá po spoločenstve a solidárnosti.²⁹

Tajomstvo utrpenia v knihe Jób

Dôležité teologické výpovede o chápaní utrpenia nachádzame v biblickom príbehu o Jóbovi.³⁰ Jób bol bezúhonný a spravodlivý muž, ktorý ctí Boha a chránil sa zlého. Pomáhal chudobným a chorým a nikomu v núdzi neodoprel pomoc. Bol pokorný a nikdy sa od Boha neodvrátil. Potom ho začalo stíhať jedno nešťastie za druhým. Pozabíjali mu voly a ťavy, jeho ovce zasiahol blesk, synovia a dcéry zahynuli v dome, ktorý zmietla veterná smršť. Napriek tomu všetkému Jób nestratil vieru v Boha. Nezllorečil Bohu ani vtedy, keď sám ochorel a telo mu pokrývali vredy. No trpel strašne a tak dlho, že napokon

---

²⁸ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 108 – 109.

²⁹ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 7,8.

³⁰ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 24.

preklínal deň svojho narodenia – a pýtal sa presne na to isté, na čo sa pýtame my.

Jeho traja priatelia, Elifaz, Bildad a Sofar ponúkajú možné odpovede. Elifaz mu dal tradičnú odpoveď v zmysle Starého zákona. Povedal Jóbovi, že sa určite musel previniť, lebo trpia len zlí – a teda musí pokorne prijať svoj trest, ktorý si zaslúži. Bildad mu povedal, že Boh iste napokon všetko napraví a Jób musí byť len trpezlivý. Sofar tvrdil, že Jób si v skutočnosti zaslúži oveľa väčšie utrpenie.³¹

A napokon zasahuje Boh. Najprv Jóba obhajuje a zavrhuje tézu jeho priateľov, ktorí chceli vykladať Jóbovo utrpenie ako trest. Obracia sa na Jóba a začína mu klásť otázky o nebi a zemi. Sú to otázky, na ktoré Jób nemá nijakú odpoveď. Boh tu popiera Jóbovu kompetenciu a schopnosť všetkému rozumieť. Boh svojou zvláštnou rečou poukazuje na svoje možnosti a myšlienky, ktoré nie sú našimi možnosťami a myšlienkami, a preto je ťažšie ich pochopiť.³² Jób si uvedomil, že Boh je nielen všemohúci, ale je mimo ľudské chápanie. Jób akceptoval, že Boh mal nejaký plán – no bol to plán, ktorý ľudská myseľ nie je schopná pochopiť. Takže Jób zmĺkol a odovzdal sa do lásky Božej.

Jednou odpoveďou na problém utrpenia je povedať si, že je tajomstvom, ktoré musíme bez výhrad a s pokorou akceptovať i prijať.³³

Kniha Jób neruší zásady transcendentálneho mravného poriadku, založeného na spravodlivosti, ktoré nám podáva zjavenie Starého i Nového zákona. Súčasne však táto Kniha veľmi jasne poukazuje, že zásady tohto poriadku sa nemôžu používať výlučne a povrchne. Ak je pravda, že utrpenie má zmysel ako trest vtedy, keď je viazané na vinu, naopak nie je pravda, že každé utrpenie je dôsledkom viny a že má povahu trestu. Osobitným dôkazom toho v Starom zákone je postava spravodlivého Jóba. Zjavenie – slovo samého Boha – so všetkou úprimnosťou predkladá otázku nevinného človeka: utrpenia nezavineného. Jóba nestretlo utrpenie kvôli trestu. Nebolo dôvodov uložiť mu trest, i keď skúška bola veľmi tvrdá. Z úvodu Knihy vyplýva, že Boh skúšal tohto človeka na podnet Satana, ktorý pred Bohom popieral Jóbovu spravodlivosť.³⁴ Satan si teda vyžiada od Boha súhlas vyskúšať Jóba a ten musí prejsť všetkým

---

³¹ Porov. SELF D., *Pochopiť utrpenie*, Lúč, Bratislava 1997, s. 66 – 67.

³² Porov. BRANTSCHEN J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť?*, Dobrá kniha, Trnava 2006, s. 28 – 29.

³³ Porov. SELF D., *Pochopiť utrpenie*, Lúč, Bratislava 1997, s. 70 – 71.

³⁴ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 11.

utrpením, aby sám na sebe zakúsil silu zla i dobrotu Boha.³⁵ Ak Boh dovolí utrpením skúšať Jóba, robí to, aby dokázal jeho spravodlivosť. Utrpenie má povahu skúšky.

Kniha Jób nie je v Zjavení posledným slovom na túto tému. V určitom zmysle predpokladá Kristovo utrpenie. Ale aj sama je už dostatočným dôvodom, aby sa odpoveď na otázku o zmysle utrpenia neviazala bez každej výnimky na mravný poriadok založený iba na spravodlivosti. Ak má táto odpoveď svoje základné a transcendentálne opodstatnenie a platnosť, tak súčasne nielenže v prípadoch podobných Jóbom utrpenie neobjasňuje, ale priam deformuje a ochudobňuje sám pojem spravodlivosti, s ktorou sa stretávame v Zjavení.

Kniha Jób prenikavým spôsobom nastoľuje otázku o príčine utrpenia. Poukazuje, že utrpenie stíha aj nevinného, ale ešte nerieši problém.

V Starom zákone už badať premyslenú snahu prekonať mienku, že utrpenie je výlučne trestom za hriech, nakoľko súčasne podčiarkuje výchovnú hodnotu utrpenia. Takto sa teda v utrpení, ktoré Boh posielala vyvolenému národu, skrýva výzva Božieho milosrdenstva, ktoré trestá, aby priviedlo k obráteniu.

Podľa neho trest nemá zmysel iba preto, aby objektívne zlo priestupku vyvážil iným zlom, ale predovšetkým preto, aby vytvoril možnosť obnoviť dobro v trpiacom.

Toto je nesmierne dôležitý aspekt utrpenia. Je hlboko zakorenený v celom zjavení Starého a najmä Nového zákona. Utrpenie má viesť k obráteniu, teda k znovuzrodeniu dobra v človeku, ktorý v tejto výzve na pokánie môže spoznať Božie milosrdenstvo. Pokánie má za cieľ prekonať zlo, ktoré v rozličných formách drieme v človeku, a upevniť dobro v ňom samom, ako aj v jeho vzťahoch k iným a zvlášť k Bohu.

Aby sme mohli nájsť pravdivú odpoveď na otázku: Prečo jestvuje utrpenie?, musíme svoj pohľad obrátiť na zjavenie Božej lásky, posledný dôvod všetkého, čo jestvuje. Láska je totiž bohatým žriedlom poznania zmyslu utrpenia, ktoré ostane vždy tajomstvom. Kristus nás vovádza do tajomstva a pomáha nám objaviť „príčinu“ utrpenia, nakoľko sme schopní pochopiť vznešenosť Božej lásky. Aby sme objavili hlboký zmysel utrpenia, sledujúc zjavené slovo Božie, treba nám naširoko otvoriť srdce voči ľudskému subjektu s jeho mnohorakými

---

³⁵ Porov. SELF D., *Pochopiť utrpenie*, Lúč, Bratislava 1997, s. 68.

schopnosťami. Predovšetkým musíme prijať svetlo zjavenia, nielen nakoľko ono vyjadruje transcendentálny poriadok spravodlivosti, ale aj nakoľko osvetľuje tento poriadok láskou ako prvoradým a najistejším zdrojom všetkého, čo jestvuje. Láska nám tiež dá najspoľahlivejšiu odpoveď na otázku o zmysle utrpenia. Túto odpoveď dal človekovi Boh v kríži Ježiša Krista, ktorý nám pomáha pochopiť jeho lásku.³⁶

Ľudské dejiny sú úzko späté s utrpením. Nikto ich nedokáže úplne opísať. Dejiny s ich rozpormi a konfliktmi, s ich nespravodlivosťou, nerovnosťou a sociálnou biedou, so všetkými nevyliciteľnými chorobami a nenapraviteľnými ranami, s nezmyselným osudom a zlobou. Je to nekonečný prúd krvi, potu a sĺz, bolesti, smútku a úzkosti, opustenosti, zúfalstva a smrti. Dejiny utrpenia, v ktorých sa každá identita, zmysluplnosť a všetky hodnoty skutočnosti a ľudskej existencie stále znovu radikálne spochybňujú neidentitou, nezmyselnosťou a nedostatkom hodnôt. Svet utrpenia a svet človeka jestvujú spolu veľmi úzko a každý deň sa stretávajú.³⁷

Účasť na Kristovom utrpení

Mystické telo Kristovo je dopĺňané aj utrpeniami, ktoré pochádzajú aj z vonkajších okolností. Ježiš nezakrýval pred svojimi poslucháčmi nutnosť utrpenia. Často výslovne hovoril o náročnosti cesty. Kto chce ísť za ním, musí vziať svoj každodenný kríž a svojim učeníkom ukladal príkazy morálnej povahy, splnenie ktorých je možné iba, ak človek zaprie sám seba. Cesta, ktorá vedie k naplneniu života je úzka a strmá a Ježiš ju dáva do protikladu s pohodlnou a širokou, ktorá vedie do záhuby. Dejiny potvrdzujú, že v utrpení sa ukrýva mimoriadna sila, ktorá priťahuje človeka ku Kristovi – akýsi osobitný druh lásky.³⁸ Možno povedať, že spolu s Kristovým utrpením sa každé ľudské utrpenie nachádza v novej situácii. V Kristovom kríži sa prostredníctvom utrpenia nielen zavŕšilo vykúpenie, ale bolo vykúpené aj samo ľudské utrpenie. Kristus – bez akejkoľvek vlastnej viny – vzal na seba „všetku zlobu hriechu“. Otravný zážitok tohto zla určil neporovnateľnú mieru Kristových bolestí, ktoré sa stali cenou vykúpenia. Vykupiteľ trpel namiesto človeka a pre človeka, aby mu

³⁶ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 11 – 13.

³⁷ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 29.

³⁸ Porov. tamže, s. 116.125.

získal spásu. Každý človek je pozvaný zúčastniť sa na tomto utrpení, ktorého výsledkom je vykúpenie. Tým, že Kristus uskutočnil vykúpenie prostredníctvom utrpenia, dal ľudskému utrpeniu výkupnú hodnotu.³⁹ „Ježišovo dielo vykúpenia, hoci bolo naplno jeho osobným utrpením, žije a rozvíja sa v ľudských dejinách.“⁴⁰

Svätý Pavol hovorí o rozličných utrpeniach a zvlášť o tých, na ktorých mali účasť prví kresťania „pre Ježiša“. Výrečnosť kríža a smrti sa dopĺňa výrečnosťou zmŕtvychvstania. Človek nachádza v zmŕtvychvstaní úplne nové svetlo, ktoré mu pomôže prekonať cestu cez hustú tmu poníženia, pochybností, beznádeje a prenasledovaní.

Ak má človek účasť na Kristových utrpeniach, tak je to preto, že Kristus sprístupnil ľuďom svoje utrpenia, že on sám v istom zmysle mal podiel na všetkých ľudských utrpeniach vo svojom spásonosnom utrpení. A keď človek vierou objaví Kristovo vykupiteľské utrpenie, zároveň v ňom nachádza svoje utrpenia a obohatené vierou ich vidí s novým obsahom a novým významom pre svoj život. Kristov kríž vrhá veľmi prenikavo spásonosné svetlo na život človeka a najmä na jeho utrpenie, pretože pomocou viery ho zasahuje už aj so zmŕtvychvstaním. Tajomstvo utrpenia sa včleňuje do veľkonočného tajomstva. Dôvod utrpenia a slávy má svoju čisto evanjelióvu charakteristiku, ktorá sa jasne osvetľuje a vidí vo vzťahu ku krížu a zmŕtvychvstaniu. Zmŕtvychvstanie sa stalo predovšetkým zjavením slávy, ktorá naplno zodpovedá Kristovmu vyvýšeniu prostredníctvom kríža. Lebo hoci bol kríž v očiach ľudí uponížením Krista, v Božích očiach bol jeho povýšením.

Utrpenie je vždy skúška, niekedy skutočne tvrdá skúška, ktorá dolieha na celé ľudstvo.⁴¹ Viera v účasť na utrpení Krista prináša trpiacemu vnútornú istotu, že dopĺňa, čo chýba na Kristovom utrpení, že v duchovnom zmysle utrpením slúži, podobne ako Kristus, spásu svojich bratov a sestier. Teda, nielenže je užitočný pre druhých, ale plní aj ničím nezastupiteľnú úlohu, ktorú mu zveril Kristus.⁴²

---

³⁹ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 19.

⁴⁰ FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 116.

⁴¹ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 20 - 23.

⁴² Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 129 – 130.

1.4 Tajomstvo smrti vo svetle večnosti

Kresťan, človek kráčajúci za Kristom, podľa Ježiša ako svojho vzoru prehodnocuje aj svoj postoj ku smrti. Vie, že smrť vo svete je ovocím hriechu a súčasne aj trestom za hriech. Preto smrť prežíva spolu s ľudstvom ako čosi ťažké, bolestné, proti čomu sa búri jeho ľudská prirodzenosť, ktorá túži po živote. Na druhej strane však neprepadá zoči – voči smrti beznádeji, lebo vie, že Ježiš Kristus je Cesta, Pravda a Život, zvíťazil nad smrťou a urobil z nej najvyšší úkon lásky. Preto sa kresťan nebojí zomrieť z lásky k Bohu, ale, ako hovorí sv. Pavol, túži zomrieť a byť s Kristom. Tak sa kresťan vymaňuje zo všeobecného zákona smrti. Pretože ju dobrovoľne prijíma z lásky, zo smrti ako prejavu poroby a otroctva sa stáva úkon slobody, a tak sa smrť stáva pre kresťana zavŕšením života, pretože sloboda a láska sú zároveň najvyššími, určujúcimi hodnotami ľudského života. Tento postoj ku smrti nijako neznižuje kresťanovu úctu k životu, lebo život chápe ako veľký Boží dar, ktorý má v slobode a láske premeniť na veľkorysý dar Bohu.

Kresťan sa tak drží zásad, ktoré nám predkladá zjavenie. V živote i pri zomieraní sa pozerá na Krista, ktorý tým, že prijal ľudskú prirodzenosť, nechal na seba aj ľudskú smrť iba zo solidarity s našou situáciou po hriechu. Ako nový Adam, zahrnul nás do svojho zomierania na kríži.

Smrť s Kristom vlastne znamená odumrieť smrti, lebo práve ako zajatci hriechu sme boli duchovne mŕtvi. Teraz sme duchovne žijúci, čo sa vrátili zo smrti a z mŕtvych skutkov.

Tak sa dráma ľudstva v zápase so smrťou stáva osobnou otázkou každého z nás. Človek ako slobodný tvor je povoláný, aby žil pre Boha a s Bohom, lebo jeho sloboda je dokonale vyjadrená len v láske k Bohu. Človek je dokonale človekom, keď sa v plnej láske slobodne dáva Bohu. Tá láska má preniknúť celý život, ale najmä smrť. Kristova smrť je najvyšším prejavom jeho lásky plnej slobody, v ktorej sa dobrovoľne dáva Bohu ako obeta za hriech. V tomto slobodnom láskyplnom darovaní sa Boha človeku je obsiahnutý aj dar dôstojnosti človeka. Boh a Človek v jednej osobe zomiera na kríži ľudským spôsobom a tak aj ľudskému zomieraniu a smrti dáva pečať dôstojnosti.

Smrť s Kristom sa stáva okrem bezmocnosti a ničoty aj slobodným rozmachom lásky. Človek má túžbu po komunikácii. Smrť sa stáva i láskyplným vyjadrením

túžby po spoločenstve s Bohom. No Boh je voči nám slobodný, človek si jeho lásku ani spoločenstvo s ním nemôže vynútiť. Vďaka Ježišovmu posolstvu však vieme, že Boh nás stále nekonečne miluje. Božiu lásku teda človek môže očakávať a v pokornej modlitbe o ňu prosiť.⁴³

Ten, kto zomiera, skusuje posledný následok hriechu. Preberá plnú zodpovednosť za konanie človeka, berie na seba pravdu a súd. Nie však sám a zúfalý, ale zahrnutý do vykúpenia, uskutočneného Božou láskou. V Kristovi sa ľudské bytie uskutočňuje opäť k Bohu a od Boha.

Nový život, ktorý má prísť po smrti, nie je čisto pretrvávaním duše, ktorá je duchovná, a preto nezničiteľná. Smrť by potom bola tým, čo si o nej myslel už Platón: oslobodením ohraničenia a zaťaženia telom k slobode čisto duchovného bytia. Kristus ohlasoval milosť, nie bytostnú nevyhnutnosť. Nový život, ktorý má prísť po smrti, korení v osobnom vzťahu ku Kristovi.⁴⁴ Ježiš tým, že sa obetoval za nás, obnovil spoločenstvo s Bohom, ktoré prerušil hriech. Kríž je nielen prejavom Božieho odsúdenia hriechu, ale aj vyznaním Božej lásky k človeku a posledným krokom k večnému spoločenstvu s ním.

Smrť je zničením slobody, ale aj počiatkom večného života, slobodne zvoleného tým vypätím, rozmachom lásky v okamihu smrti. Toto riešenie nezatajuje tragickosť a bolestnosť smrti, zároveň však ukazuje naplnenie nádeje a večného života, ku ktorým je smrť bránou. Smrť s Kristom je teda bezmocnosť aj ničota, ale súčasne ešte viac sloboda a láska. Kresťan by mal prežívať svoj život so stálou myšlienkou na smrť, čiže tak, že každý deň by mohol byť posledným dňom. Žiť tak, aby mohol so svätým Pavlom povedať: „Veď pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk.“ (Flp 1,21).

Kresťan má ku smrti postoj nádeje, lebo spojenie s Kristom dáva nový život a záruku, že „ten, ktorý vzkriesil z mŕtvych Krista, oživí aj vaše smrteľné telá skrze svojho Ducha“ (Rim 8, 11).⁴⁵

Posolstvo vzkriesenia je: Boh na konci vekov pomôže slobode, spravodlivosti a láske zvíťaziť, lebo Boh má radosť zo slobody, spravodlivosti a lásky. Naša

---

⁴³ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 78 – 80.

⁴⁴ Porov. GUARDINI R., *Posledné veci*, Dobrá kniha, Trnava 2001, s. 24 – 26.

⁴⁵ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 80 – 81.

neuhasiteľná túžba po šťastí, spravodlivosti, slobode a láske nezanikne v ničote, ale podchyť ju Božia nekonečnosť.

Táto naša nádej v nové, nezničiteľné spoločenstvo, ktoré nám chce Boh Stvoriteľ a Udržovateľ darovať skrze utrpenie a smrť – táto fantastická nádej je však hodnoverná len vtedy, keď dnes a teraz nasadíme všetky naše sily, aby sme si už tu na zemi vzájomne umožnili ľudské spoločenstvo. Naša viera v nový a večný život po smrti je hodnoverná len vtedy, keď si navzájom doprajeme život a spoločenstvo už pred smrťou.

Dopriať si navzájom život a bratské spoločenstvo pred smrťou znamená dopriať si vzájomne šťastie, potešovať sa navzájom v utrpení. Znamená to zaobchádzať so sebou vzájomne starostlivo, neodsudzovať sa, neobviňovať sa, skôr byť spravodlivý a žičlivý, nabráť odvahu pre lásku a vernosť, neustále si navzájom odpúšťať.

Boh vnoril do tohto sveta Ježišovým vzkriesením radikálnu nádej, ktorá nemôže byť obmedzená hranicami sveta. Na Veľkú noc obrátil Boh nečakaným a prekvapujúcim zázrakom našu skľučujúcu otázku utrpenia na radosť, takže uprostred utrpenia smieme dúfať v novú zem a nové nebo. Ježišovo vzkriesenie je a ostáva dôvodom našej nádeje.⁴⁶

---

⁴⁶ Porov. BRANTSCHEN J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť?*, Dobrá kniha, Trnava 2006, s. 85.88.

2 SVETOVÝ DEŇ CHORÝCH

2.1 Pôvod

„Človek je prvou a hlavnou cestou Cirkvi, cestou, ktorú určil sám Kristus, cestou, ktorá bez akejkoľvek inej možnosti vedie cez tajomstvo vtelenia a vykúpenia.“⁴⁷ „Osobitne je cestou vtedy, keď do jeho života vstúpi utrpenie. Otázka utrpenia človeka je však tak prítomná medzi ľuďmi, že utrpenie je tým najvernejším sprievodcom na našich ľudských cestách, javí sa ako neodmysliteľná zložka pozemského života človeka.“⁴⁸

Ján Pavol II. ustanovil Svetový deň chorých na základe prosby predstaviteľa Pápežskej rady pre otázky pastorácie v zdravotníctve kardinála Fiorenza Angeliniema.

Pápežskú komisiu pre pastoráciu pracovníkov v zdravotníctve ustanovil Ján Pavol II. 11. februára 1985.

Cirkev vo svojich dejinách pokladala službu chorým a trpiacim za integrálnu časť svojho poslania.⁴⁹ Zakladala početné cirkevné inštitúcie, ktorých cieľom bolo pomáhať, organizovať, vylepšovať starostlivosť o slabých a chorých. Misionári tiež spájali svoju misijnú činnosť s liečením chorých a starostlivosťou o nich.

Cirkev sa riadi presne určenou koncepciou ľudskej osoby a jej predurčením v pláne Božom. Podľa tejto koncepcie cieľom medicíny a liečebných zásahov nie je iba dobro a zdravie tela, ale osoby ako takej, ktorej telo bolo zasiahnuté chorobou. Niekedy skutočná príčina choroby prejavujúcej sa v tele býva v ľudskej psychike.

Úlohou Pápežskej komisie pre pastoráciu pracovníkov v zdravotníctve je spĺňať funkciu inštalácie koordinujúcej prácu všetkých inštitúcií katolíckych, rehoľných a svetských, ktoré sa zaoberajú pastoráciou chorých. Komisia je začlenená do pápežskej rady laikov, je jej organickou časťou, ktorá má svoju autonómiu v oblasti organizácie a činnosti.

---

⁴⁷ JÁN PAVOL II., encyklika *Redemptor hominis*, SSV, Trnava 1997, 14.

⁴⁸ KYSELICA J., *Význam slávenia Svetového dňa chorých*, in CSONTOS L. (Ed), *Nová evanjelizácia*, Dobrá kniha, Bratislava 2000 s. 111 – 122.

⁴⁹ Porov. JÁN PAVOL II., *List o ustanovení Svetového dňa chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 180.

Do úloh komisie patrí:

- dávanie podnetov a napomáhanie výskumnej a formaçnej práce a tiež iných činností, ktoré vykonáva medzinárodné katolícke združenie v oblasti zdravotnej starostlivosti;
- koordinácia činností rôznych dikastérií Rímskej kúrie, ktoré súvisia so zdravotníctvom a jeho problémami;
- rozširovanie, objasnenie a ochrana cirkevnej náuky týkajúcej sa problémov zdravia a zákrokov, a jej preniknutie do medicínskej praxe;
- udržiavanie kontaktov s miestnymi cirkvami, a zvlášť s Komisiou pre otázky zdravotníctva biskupských konferencií.

Komisiu vedie kardinál Pápežskej rady laikov a jej prácu usmerňuje koordinaçná skupina na čele s vedúcim a sekretárom.⁵⁰

V liste o ustanovení Svetového dňa chorých pápež Ján Pavol II. uvádza: „Rozhodol som sa ustanoviť Svetový deň chorých, ktorý bude slávený 11. februára každého roku, kedy je liturgická spomienka Panny Márie z Lúrd... Podobne ako 11. februára 1984 som vydal apoštolský list *Salvifici doloris* o kresťanskom význame ľudského utrpenia, a o rok neskôr som ustanovil Pápežskú radu pre otázky pastorácie v zdravotníctve, považujem tiež za správny výber tohoto dátumu pre slávenie Svetového dňa chorých. V skutočnosti totižto spolu s Máriou, Matkou Krista, stojacou pod krížom, zastavujeme sa pri všetkých krížoch súčasného človeka. Práve Lurdy, mariánska svätyňa tak veľmi drahá kresťanskému ľudu, je miestom a súčasne symbolom nádeje a milosti, znakom prijatia a obetovania spásneho utrpenia.“⁵¹

2.2 Úlohy a ciele

„V Kristovom mesiášskom programe, ktorý je zároveň programom Božieho kráľovstva, je utrpenie na svete na to, aby podnecovalo lásku, aby vzbudzovalo diela lásky k blížnemu, aby pretvorilo celú ľudskú civilizáciu na civilizáciu lásky.“⁵²

---

⁵⁰ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Dolentium hominum*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 175.

⁵¹ JÁN PAVOL II., *List o ustanovení Svetového dňa chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 180 – 181.

⁵² JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 30.

Z tohto východiska sa odvíja úloha svetových dní chorých.⁵³

„Úlohou každoročného slávenia Svetového dňa chorých je urobiť ľud Boží citlivým na nutnosť zabezpečenia najlepšej starostlivosti o chorých; pomáhať chorým pri nájdení hodnoty utrpenia, tak v rovine ľudskej, ako predovšetkým, v rovine nadprirodzenej; zapojiť do služby chorým diecézy, kresťanské spoločenstvá, rehoľné rodiny; utvrdzovať tak plodnú službu dobrovoľníkov; pripomenúť ako veľmi je potrebná duchovná a morálna formácia zdravotníckych pracovníkov; ukázať význam duchovnej starostlivosti o chorých zo strany kňazov diecéznych a rehoľných, ako aj všetkých tých, ktorí žijú a pracujú pre trpiacich.“⁵⁴

Slávenie Svetového dňa chorých má každý rok zvláštne úlohy a ciele. Ján Pavol II. často zdôrazňoval potrebu prosebnej modlitby o pomoc zhora a pripomína povinnosť začať nové a naliehavé diela pomoci tým, ktorí trpia a nemôžu čakať. Často máme pred očami smutné obrazy ľudí a celých národov, trpiacich v dôsledku vojen a konfliktov. Je tu problém detí, ktoré zomierajú vplyvom mnohého utrpenia.

Prvé slávenie Svetového dňa chorých umožnilo cirkvi stať sa promotorom nových iniciatív, ktoré sa uskutočňujú v prospech národov. Pomáha odstraňovať nespravodlivosť tým, že predurčuje väčšie množstvo duchovných a materiálnych prostriedkov na uspokojovanie potrieb, hlavne rozvíjajúcich sa krajín – od Latinskej Ameriky po Afriku a Áziu, v ktorých sa nachádzajú veľmi závažné nedostatky v oblasti ochrany zdravia.

Svetový deň chorých dáva nový podnet na pastoračnú a charitatívnu činnosť kresťanskej komunity s cieľom zabezpečiť jej účinnejšiu a výraznejšiu podporu v spoločnosti.⁵⁵

Cieľom Svetového dňa chorých uprostred obdobia príprav (1994 – 1996) Tretieho kresťanského tisícročia bolo oživiť v kresťanskom ľude vedomie významu Jubilejného roku 2000 v ľudských dejinách.⁵⁶

---

⁵³ Porov. KYSELICA J., *Význam slávenia Svetového dňa chorých*, in CSONTOS L. (Ed), *Nová evanjelizácia*, Dobrá kniha, Bratislava 2000, s. 111 – 122.

⁵⁴ JÁN PAVOL II., *List o ustanovení Svetového dňa chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 180.

⁵⁵ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k1. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 182 – 184.193.

⁵⁶ Porov. tamže, s. 198.

Tento deň je aj vzácnou príležitosťou znova si vypočúť a prijať povzbudenie Ježišovej Matky, ktorej Syn pod krížom zveril celé ľudstvo.

Rok 1997 spadal do prvého roka prípravného trojročia na Veľké jubileum roka 2000. Tento rok bol venovaný uvažovaniu o Kristovi, ktoré nemožno oddeliť od uznania úlohy, ktorú zohrala jeho Matka. Ona stále ukazuje na svojho Syna. Stáva sa vzorom žitej viery. Dáva nám príklad pohľadu na Ukrižovaného, ktorý slobodne znášal naše utrpenia a obetoval sa Otcovi ako nevinná obeta za nás. Jedným z ďalších cieľov slávenia je obrátiť zreteľ verejnej mienky na chorých a trpiacich. Byť pri človeku, ktorý trpí, aby vedel zúžitkovať svoje utrpenie aj s pomocou iných, čo sú pri ňom, aby mu pomáhali a starali sa o neho – to je úloha, ktorú nám pripomína tento deň. Spoločnosť sa posudzuje podľa toho, ako sa stará o trpiacich a aký postoj k nim zaujíma.⁵⁷

Rok 1998 – druhý rok prípravy na Jubileum sa dáva dôraz na Máriu, ako na ženu ticha a počúvania a ženu nádeje, ktorá ako Abrahám, vedela prijať Božiu vôľu dúfajúc proti všetkej nádeji. Mária je výzvou a vzorom, ako sa dať do služby lásky pre ľudí. Mária sa stáva obrazom bdelej pozornosti a spolúčenia s tým, ktorý trpí. Ján Pavol II. povzbudzuje cirkevné spoločenstvá, aby obnovili svoje zasadenie sa za premenu ľudskej spoločnosti na dom nádeje v spolupráci so všetkými veriacimi a ľuďmi dobrej vôle. Toto zasadenie vyžaduje, aby cirkev žila v spoločenstve. Aby sa nastolila bratská solidarita a delenie sa o hmotné dobré. Cirkev je povolaná k zintenzívneniu úsilia pri konkrétnom uskutočňovaní spoločenstva. Diecézy, farnosti a všetky cirkevné spoločenstvá majú podporovať a napomáhať ochranu života a dôstojnosť osoby od momentu počatia až po prirodzený koniec, konkretizovať a zviditeľňovať možnosť riešenia pre ľudí chudobných a tých, ktorí žijú na okraji spoločnosti.

Svetový deň chorých sa stáva privilegovanou chvíľou vo vzťahu k nebeskému Otcovi, aj chvíľou, v ktorej si máme povinne pripomenúť prikázanie lásky, ktoré je prvoradé, a z plnenia ktorého sa raz všetci budeme zodpovedať. Je vhodné zamerať sa na osobitnú vnímavosť pre povinnosť lásky k blížnemu. K tomu môže pomôcť meditácia, štúdium i modlitba.⁵⁸

---

⁵⁷ Porov. tamže, s. 204 – 207.

⁵⁸ Porov. tamže, s. 210 – 212.217 – 218.

Svetový deň chorých v roku Veľkého jubilea 2000 sa konal v duchu myšlienky vidieť skutočnosť choroby a utrpenia z pohľadu tajomstva vtelenia Božieho Syna. Cirkev hľadá s obdivom na pokrok, ktorý ľudstvo dosiahlo v liečení bolesti a v starostlivosti o zdravie, no všíma si aj otázky, ktoré prichádzajú zo sveta zdravia, aby v ňom lepšie zvýraznila svoju prítomnosť a primerane odpovedala na naliehavé výzvy dneška.

Cirkev svojou účasťou na radoostiach a nádejach, smútkoch a úzkostiach ľudí každej doby stále sprevádzala a povzbudzovala ľudstvo v jeho boji proti utrpeniu a v jeho snahách o rozvoj zdravotnej starostlivosti. Jej úlohou je však aj to, aby zvestovala človeku význam utrpenia. Dejiny zaznamenali veľké postavy mužov a žien, ktorí stáli pri vzniku nespočetných pomocných iniciatív v tejto oblasti.

Jubileum tiež nieslo v sebe výzvu nazerať na Ježiša ako na božského Samaritána tela i duše. Služba osobám trpiacim na tele i na duši nadobúda svoj zmysel v Eucharistii. Vedť nie náhodou spojil Ježiš Eucharistiu úzko so službou, keď žiadal apoštolov, aby si pripomínali nielen „lámanie chleba“, ale aj službu „umývania nôh“.⁵⁹

Témou 9. Svetového dňa chorých bola *Nová evanjelizácia a hodnota trpiaceho človeka*. Cirkev chce opäť zdôrazniť potrebu evanjelizovať túto oblasť ľudskej skúsenosti novým spôsobom. Kresťanská odpoveď na bolesť a utrpenie nikdy nie je pasívna. Ján Pavol II. vyzýval tiež k primeranej starostlivosti o chorých v domácom ošetrovaní, lebo pobyt v nemocnici sa neustále skrakuje a chorí sú často zverení do starostlivosti svojich príbuzných. V krajinách, kde chýbajú vhodné liečebné zariadenia, zostávajú aj chorí v poslednom štádiu choroby vo svojich príbytkoch. Pastорácia chorých by mala zaujímať primerané miesto vo formálnych programoch kňazov a rehoľníkov.⁶⁰

Jedným z cieľov slávenia Svetového dňa chorých je dať podnet na zamyslenie sa nad pojmom zdravie. Týka sa súladu ľudskej bytosti so sebou samou a so svetom, ktorý ju obklopuje.⁶¹

---

⁵⁹ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 8. Svetovému dňu chorých* (6.8. 1999), 1, 8; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 10, SSV, Trnava 1999.

⁶⁰ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 9. Svetovému dňu chorých* (22.8.2000), 2; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 21, SSV, Trnava 2000.

⁶¹ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 13. Svetovému dňu chorých*, (8.9. 2004), 2; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 55, SSV, Trnava 2005.

14. Svetový deň chorých upriamuje pozornosť verejnosti na problémy spojené s psychickými ťažkosťami, ktoré v súčasnosti postihujú pätinu ľudstva a predstavujú skutočnú spoločensko – medicínsku hrozbu. Je tu výzva pre cirkevné spoločenstvá, aby sa angažovali v tejto oblasti, a tak svedčili o Pánovom láskavom milosrdenstve. V mnohých krajinách ešte neexistuje legislatíva upravujúca túto oblasť a v iných krajinách zasa chýba konkrétna stratégia súvisiaca s problémom duševného zdravia. V hospodársky vyspelých krajinách odborníci zasa zisťujú negatívny vplyv krízy morálnych hodnôt na vznik nových foriem duševných ochorení. Chorí sú často vytláčaní na okraj spoločnosti ako bremeno rodiny. Je tu výzva vyjadriť solidaritu s rodinami, ktoré sa starajú o duševne chorých.⁶²

V 15. Svetový deň chorých Cirkev zameriava pohľad na nevyliciteľne chorých, z ktorých mnohí zomierajú v dôsledku svojej choroby v terminálnom štádiu.

16. Svetový deň chorých dáva príležitosť zamyslieť sa nad zmyslom bolesti a nad kresťanskou povinnosťou ujať sa jej, nech je už prítomná v akejkoľvek podobe.

Iniciatívy Svetového dňa chorých majú byť zároveň plodným časom modlitby, spoluúčasti a obety utrpenia pre dobro Cirkvi; majú byť výzvou ku všetkým, aby rozpoznali v chorom bratovi svätú tvár Krista, ktorý skrze utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie uskutočnil vykúpenie ľudstva.⁶³

„Slávenie Svetového dňa chorých – jeho príprava, priebeh, ciele, nemajú byť iba čisto vonkajšou manifestáciou skoncentrovanou na iniciatívach, aj keď hodných pochvaly, ale má sa dotknúť svedomia ľudí, aby si tak uvedomili, akým dôležitým je prínos do kresťanskej a ľudskej služby trpiacim kvôli lepšiemu porozumeniu medzi ľuďmi a v dôsledkoch budovanie pravdivého pokoja.“⁶⁴

2.3 Miesta slávenia

Svetový deň chorých sa každý rok uskutočňuje na niektorom z najvýznamnejších mariánskych pútnických miest sveta.

---

⁶² Porov. BENEDIKT XVI., *Posolstvo k 14. Svetovému dňu chorých*, (8.12.2005), 1; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 60, SSV, Trnava 2006.

⁶³ Porov. KYSELICA J., *Význam slávenia Svetového dňa chorých*, in CSONTOS L. (Ed), *Nová evanjelizácia*, Dobrá kniha, Bratislava 2000, s. 111 – 122.

⁶⁴ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 1. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha , s. 184.

1. Svetový deň chorých sa slávil v Lurdoch 11. februára 1993.

Prečo práve Lurdy?

Lurdy boli do roku 1858 neznámym francúzskym mestečkom. Všetko sa začalo 11. februára 1858. V rodine Soubirusovcov v pochmúrnom Cachote, bývalom väzení, dobre poznajú biedu. Otec leží chorý a vyčerpaný ustavičným hladom. V dome sa už minulo raždie, ktorým kúrili, a vonku je poriadna zima. 14 – ročná Bernadeta sa so sestrou a priateľkou vyberú nazbierať raždie, aby aspoň trochu zmiernili zimu v dome. Bernadeta je od narodenia slabá a chorľavá, preto ju matka nechce pustiť. No napokon súhlasí. Pomaly sa uberajú k Massabielskej skale. Kanál ústi do rieky Gave, ktorá tečie iba niekoľko metrov od skalného brala. Sú už pri ústí kanála. Ďalej sa nedá ísť. Keď na druhom brehu zazrú nalámané konáre, rozhodnú sa prebrodiť kanál. Bernadeta váha, či má ísť. Spomenie si na obavy matky, aby neprechladla. Napokon sa rozhodne predsa len prejsť.⁶⁵

To, čo zažila, opisuje takto: „Odrazu zahučí mocný vietor, ako tomu býva, keď sa blíži búrka. Obzriem sa, topole na brehu rieky stoja však ticho, ako prv. Iste som zle počula, myslím si. Na veži v Lurde hodiny bijú práve poludnie. Ľudia sa doma modlia Anjel Pána. Zobúvam sa ďalej, jednou nohou som už vo vode, a tu zas ten mocný náraz vetra ako pred chvíľkou.“⁶⁶

Niekoľko metrov za kanálom sa pred Bernadetou týči Massabielska skala s jaskyňou podobnou veľkej peci. Je asi štyri metre vysoká, dvanásť metrov široká. Jaskyňa je opustená. Hneď sprava nad jaskyňou sa nachádza oválny výklenok, ktorý ústi do jaskyne. Bernadeta pokračuje: „Pri druhom návale vetra pozriem sa pred seba a oči mi padnú na oválny výklenok nad Massabielskou jaskyňou. Vo výklenku zazriem krásnu Paniu. Biele rúcho, prepásané modrým pásom, jej splýva až k bosým nohám. Z hlavy jej splýva zriasený biely závoj. Na ramene jej visí ruženec z bielych perál, retiazka na ňom vyzerá ako zlatá. Zovšadiaľ ju obklopuje svetlo. Nevedela som, kto to môže byť, napadlo mi však začať sa modliť. Siahla som do vrečka za ružencom, ktorý nosím vždy pri sebe, klakla som si a chcela som sa prežehnať. Nevládala som však pozdvihnúť ruku k čelu, bola som ako bezvládna. Tu sa však i Pani začala prežehnávať. Skúsila

⁶⁵ Porov. LUKASOVÁ A., *Slovenské púte do Lúrd od roku 1990*, licenciátska práca, Lublin 2000, s. 24 – 25.

⁶⁶ BOHUSLAV, *Lurd maják atómového veku*, SÚSCM, Rím 1990, s. 30.

som to opäť i ja, ruka sa mi pritom triasla, ale teraz už mi to šlo. Všetka moja úzkosť pominula a začínam sa modliť. Pani tiež berie do svojej ruky ruženec z bielych perál, ktorý mala doteraz prevesený na ramene. Keď skončí ruženec, s úsmevom ma ešte pozdraví, začne ustupovať dnu do výklenku a odrazu zmizne.“⁶⁷

Bernadeta nemôže utajiť to, čo videla, a na naliehanie svojich spoločníčok prezradí, čo videla. Sľúbili jej, že nič neprezočia, ale sľub nedodrжали. Bernadeta dostane zákaz chodiť k jaskyni. Napokon predsa len presvedčí svojich rodičov, aby ju pustili. Bernadeta opäť vidí krásnu Paniu. Pri treťom zjavení Pani žiada Bernadetu, aby k jaskyni prichádzala počas štrnástich dní. Bernadeta tam nechodí sama. Keď v sprievode svojich príbuzných prichádza k jaskyni, čakajú tam už mnohí ľudia. Neskôr pribúdajú aj žandári. Počet ľudí zo dňa na deň rýchlo rastie. Po šiestom zjavení Bernadetu vyšetruje prokurátor Dutour spolu s policajným komisárom Jacometom. Chcú jej nahnať strach a odradiť ju, aby už viac nechodila k jaskyni. Sú presvedčení, že ak tam nepôjde Bernadeta, prestanú k jaskyni chodiť aj ostatní ľudia. Bernadeta sa však nedá zastrašiť. Nepomôžu ani vyhrážky väzenia.

Lurdský farár Peyramale si od začiatku zaumienil vonkoncom sa nestarať do udalostí pri jaskyni. Na kazateľnici sa ich nedotkol ani slovom. Od kaplánov žiadal, aby k jaskyni nechodili ani ako diváci. Svojho biskupa pravidelne informoval o Bernadete.

Pani, ktorá pri zjavení 24. marca zjavila svoje meno: „Ja som Nepoškvrnené Počatie“, sa zjavovala Bernadete od 11. februára do 16. júla 1858. Všetkých zjavení bolo osemnásť.

Biskup v Tarbes Bertrand Sévere Laurence ustanovil 28. júla 1858 vyšetrovaciu komisiu, ktorá mala dôkladne preskúmať všetky udalosti, ktoré sa v Lurdoch stali. 18. januára 1862 vydal pastiersky list, ktorým sa zjavenia v Lurdoch cirkevne uznávajú.⁶⁸

Pri zjavení 25. februára sa v jaskyni objavil prameň vody. Bernadeta v máji roku 1861 napísala otcovi Gondrandovi toto: „Pani mi vravela: «Chodte sa napiť

---

⁶⁷ Tamže, s. 31 – 33.

⁶⁸ Porov. LUKASOVÁ A., *Slovenské púte do Lúrd do roku 1990*, licenčná práca, Lublin 2000, s. 26 – 27.

z prameňa a umyte sa v ňom!“» Nevidela som nijaký prameň a tak som sa šla napiť z rieky. Ona ma však zastavila. Prstom potom ukázala, kde je prameň.⁶⁹

Vodou z tohto prameňa sa dosiahlo veľa zázračných uzdravení.

Prvé zázračné uzdravenie sa stalo v Lurdoch 26. februára 1858. Lurdský robotník Alojz Bourriet utrpel pred dvadsiatimi rokmi pri práci v kameňolome ťažký úraz. Nečakane vybuchla nálož s výbušninou. Popálilo mu tvár i ruky. Drobné úlomky skál poškodili aj obe oči. Na pravé oko úplne oslepol a ľavé oko postupne slablo. Keď počul rozprávať o novom prameni v jaskyni, naplnila ho veľká nádej na uzdravenie. Poslal svoju dcérku, aby mu doniesla vodu z tohoto prameňa. Bourriette sa začal modliť a vodou umýval oči. Okamžite nadobudol zrak. Potvrdil to aj ošetrojúci lekár Dozous.⁷⁰ Mimoriadne uzdravenia v Lurdoch, ktoré sa objavovali, nútili lekársku vedu, aby ich skúmala. Nie je možné zistiť presný počet uzdravených. Okrem telesných uzdravení je oveľa viac „uzdravení“, ktoré lekárska veda neskúma – uzdravenia duchovné.

Prvé roky navštevovali ľudia jaskyňu iba jednotlivo alebo v malých skupinkách. Prvý veľkolepý sprievod sa konal 4. apríla 1864. Viedol ho sám diecézny biskup Laurence. Pri jaskyni sa vtedy slúžila po prvý raz svätá omša. Slávnosť sa konala z príležitosti posvätenia sochy Nepoškvrnenej, ktorá je odvtedy vo výklenku jaskyne. Na slávnosť prišla vtedy aj prvá organizovaná púť z okolia, z farnosti Loubajac. V roku 1872 začína tradícia francúzskych národných pútí. Táto púť sa koná každoročne v druhej polovici augusta. Od roku 1874 začali na púť priberať aj chorých.

Ozajstným medzinárodným pútnickým miestom sa stávajú Lurdy až po roku 1948, dovtedy väčšina lurdských pútnikov bola z Francúzska.

Do Lúrd začali prichádzať ľudia z celého sveta. Každý rok sa tu vystrieda viac než 3 500 000 pútnikov na niekoľko dní. Sú to organizované púte veľkých skupín, rodín aj jednotlivcov.⁷¹

Ján Pavol II. vo svojom posolstve povzbudzuje a dodáva nádej slovami: „Pri spomienke najsv. Panny Márie z Lurd, ktorej svätyňa je umiestnená pri stopách Pyrenejí a stala sa zvláštnou svätyňou ľudského utrpenia, stojíme – tak, ako

---

⁶⁹ BOHUSLAV, *Lurd maják atómového veku*, SÚSCM, Rím 1990, s. 78.

⁷⁰ Porov. tamže, s. 69.80 – 81.

⁷¹ Porov. LUKASOVÁ A., *Slovenské púte do Lúrd do roku 1990*, licenčná práca, Lublin 2000, s. 30 – 31.

ona na Kalvárii, kde stála pri Ukrižovanom Synovi – pod krížom bolesti a opustenosti mnohých našich bratov a sestier, aby sme im priniesli útechu, delili sa s ich utrpením a predstavili ich Pánovi života, v duchovnom spoločenstve s celou cirkvou. Mária, Uzdravenie chorých a Matka žijúcich, nech je našou oporou a našou nádejou a slávnosť Dňa chorých nech umocní našu citlivosť a zasvätenie sa tým, ktorí sú vystavení skúške.“⁷²

2. *Svetový deň chorých* sa slávil v Mariánskej svätyni v Čenstochovej 11. februára 1994. Bol zameraný na vyprosovanie daru pokoja a tiež duchovného i fyzického posilnenia pre chorých a trpiacich, ktorí v tichosti obetujú svoje obety Kráľovnej pokoja.

3. *Svetový deň chorých* sa slávil vo svätyni Márie Kráľovnej pokoja v Yamusukro v štáte Sierra Leone 11. februára 1995.

Stretnutie duchovne napojené na Mimoriadne zhromaždenie Biskupskej synody pre Afriku sa uskutočnilo v tom istom čase a bolo príležitosťou zúčastniť sa na radosti s Cirkvou v Sierra Leone, ktorá si pripomenula sté výročie príchodu prvých misionárov.⁷³

4. *Svetový deň chorých* sa slávil vo svätyni v Guadalupe – v Mexiku 11. februára 1996.

Guadalupe sa stalo významným pútnickým miestom vďaka zjavenia Panny Márie indiánskemu roľníkovi. Volal sa Juan Diego. Na jednej zákrute sa mu ukázala Panna Mária a oslovila ho. Žiadala ho, aby postavil svätyňu. Mal ísť za biskupom do Mexika. No nedostal sa za bránu biskupstva. Zahanbený sa vracia do svojej dediny inou cestou, aby sa nestretol s Pannou Máriou. No čakala ho aj tam. Povzbudila ho, aby natrhal kvety a zanesol ich biskupovi. Bola zima, no napriek tomu to urobil. Vyzliekol si plášť a kládol naň ruže. Biskup ho napokon prijal a na veľké prekvapenie sa uprostred plášťa ukázal portrét Panny Márie s črtami indiánky.⁷⁴

---

⁷² JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 1. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 185 – 186.

⁷³ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 3. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 194..

⁷⁴ Porov. COSTELLE D., *Keď sa zjaví Mária*, Lúč, Bratislava 1996, s 29 – 30.

Ján Pavol II. na záver posolstva dodáva: „Na všetkých, čo trpia, i na tých, čo sa pre nich obetujú, vzývam materskú pomoc Panny Márie. Nech Ježišova Matka, oslavovaná po stáročia v slávnej svätyni Našej Panej z Guadalupe, vyslyší volania v utrpení, nech zotrie slzy z toho, kto sa na ňu obracia v bolestiach a nech stojí pri všetkých chorých sveta.“⁷⁵

5. *Svetový deň chorých* sa slávil vo svätyni Panny Márie Fatimskej v Portugalsku 11. februára 1997.

Vo Fatime sa trom deťom Lucii, Františkovi a Hyacinte zjavila Panna Mária. Boli to malí pastieri, ktorí každý deň strážili rodinné stádo. Boli to deti ako ostatné, a predsa spoznávali nadprirodzený život prostredníctvom anjela, ktorý sa im predstavil ako anjel Pokoja. Rok po zjavení anjela 13. mája 1917 sa im zjavila neznáma pani s ružencom. Od mája do októbra 1917 sa odohralo šesť zjavení, ktoré Cirkev uznala.⁷⁶

Ján Pavol II. vo svojom príhovore uvádza: „Ide o vzácne a pre mňa zvlášť významné miesto. Tam som sa totiž s túžbou odobral v deň výročia atentátu, spáchaného na mňa na Námestí sv. Petra, aby som sa poďakoval Božej Prozreteľnosti, lebo podľa jej nevyspytateľného zámeru sa táto dramatická udalosť tajomne zhodovala s výročím prvého zjavenia Ježišovej Matky 13. mája 1917 v Cova da Iria.“⁷⁷

6. *Svetový deň chorých* sa slávil v Loretskej svätyni 11. februára 1998. Toto miesto pripomína chvíľu, keď sa Slovo stalo telom v lone Panny Márie skrze účinkovanie Ducha Svätého.⁷⁸

7. *Svetový deň chorých* sa slávil vo svätyni v Harisse – v Libanone 11. februára 1999. Je to územie, ktoré je miestom spolunažívania katolíckych spoločenstiev s rozdielnymi tradíciami a rozličných kresťanských spoločenstiev, ale aj križovatkou rozličných náboženstiev. Neďaleko odtiaľ je aj miesto, kde sú

---

⁷⁵ JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 4. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 201.

⁷⁶ Porov. COSTELLE D., *Keď sa zjaví Mária*, Lúč, Bratislava 1996, s. 64 – 65.

⁷⁷ JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 5. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 203.

⁷⁸ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 6. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 208.

ostatky svätých mučeníkov Kozmu a Damiána, ktorí prijali Kristovo poverenie hlásať kráľovstvo a uzdravovať chorých. Svoju službu poskytovali zadarmo.⁷⁹

8. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára v Ríme – v Taliansku v roku Veľkého jubilea 2000. Ján Pavol II. vo svojom posolstve povzbudil ľudí dobrej vôle s odvahou prijať výzvy, ktoré im predkladá svet utrpenia a zdravia. V tomto Jubilejnom roku sa slávil v Ríme aj Medzinárodný eucharistický kongres.

9. *Svetový deň chorých* sa slávil v Sydney – v Austrálii 11. februára 2001. Výber austrálskeho svetadielu, s jeho kultúrnym a etnickým bohatstvom, zdôrazňuje tesný zväzok cirkevného spoločenstva, ktoré prekonáva vzdialenosti a umožňuje stretnutie rôznych kultúr, zúrodnených jediným oslobodzujúcim posolstvom spásy.⁸⁰

10. *Svetový deň chorých* sa slávil vo Vailankanny – v Indii 11. februára 2002. Vailankanny nepriťahuje len kresťanských pútnikov, ale aj vyznávačov iných náboženstiev, najmä hinduistov, ktorí v Márii, Uzdravení chorých, vidia starostlivú a súcitnú Matku trpiaceho ľudstva. V krajine s takou dávnou a hlboko zakorenenou religiozitou, akú má India, je táto svätyňa Božej Matky skutočným miestom stretávania sa členov rozličných náboženstiev a výnimočným príkladom vzájomnej harmónie a výmeny skúseností medzi rôznymi náboženstvami.⁸¹

11. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára 2003 v národnej svätyni Spojených štátov amerických – v Bazilike Nepoškvrneného počatia vo Washingtone. Vybratý deň a miesto sú pre veriacich pozvaním, aby obrátili svoj pohľad na Pánovu matku. Cirkev musí vydávať nové svedectvo lásky k blížnemu v mnohých situáciách súčasného sveta prinášajúcich fyzické a morálne utrpenie, aby bola živou ikonou Krista.⁸²

---

⁷⁹ Tamže, s. 216.

⁸⁰ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 9. Svetovému dňu chorých*, (22.8.2000), 1; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 21, SSV, Trnava 2000.

⁸¹ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 10. Svetovému dňu chorých*, (6.8.2001), 1; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 27, SSV, Trnava 2001.

⁸² Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 11. Svetovému dňu chorých*, (2.2.2002), 1; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 36, SSV, Trnava 2002.

12. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára 2004 v Lurdoch vo Francúzsku. Táto svätýňa bola vybratá preto, lebo na rok 2004 pripadá 150. výročie vyhlásenia dogmy o Nepoškvrnenom počatí. Tento zázrak pripomína veriacim základnú pravdu. Dosiagnúť spásu je možné len poslušnou účasťou na Otcovom pláne.⁸³

13. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára 2005 vo svätyni Márie, Kráľovnej apoštolov, v Yaoundé v Kamerune. Táto voľba sa zameriavala na konkrétnu solidaritu s národmi afrického kontinentu, ktoré okusujú vážne nedostatky v zdravotníckej starostlivosti.⁸⁴

14. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára 2006 v Adelaide v Austrálii a jeho vyvrcholením bolo slávenie Eucharistie v Katedrále sv. Františka Xaverského, neúnavného misionára národov Ďalekého východu.⁸⁵

15. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára 2007 v Soule v Kórei, kde sa uskutočnilo niekoľko konferencií, pastoračných stretnutí a liturgických slávení za účasti predstaviteľov Cirkvi v Kórei, zdravotníckych zamestnancov, chorých a ich rodín.⁸⁶

16. *Svetový deň chorých* sa slávil 11. februára 2008 v Lurdoch. Tento rok je 150. výročie zjavení v Lurdoch a zároveň i pozvanie k sláveniu Medzinárodného eucharistického kongresu v Quebecu v Kanade. Je to veľká príležitosť uvažovať o úzkom vzťahu medzi eucharistickým tajomstvom, úlohou Márie v pláne spásy a skutočnosťou ľudskej bolesti a utrpenia.⁸⁷

---

⁸³ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 12. Svetovému dňu chorých*, (1.12.2003), 1; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 45, SSV, Trnava 2003.

⁸⁴ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 13. Svetovému dňu chorých*, (8.9.2004), 1; in *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, 55, SSV, Trnava 2005.

⁸⁵ Porov. BENEDIKT XVI., *Posolstvo k 14. Svetovému dňu chorých*, (8.12.2005), 1; in *Pápežské dokumenty*, 60, SSV, Trnava 2006.

⁸⁶ Porov. BENEDIKT XVI., *Posolstvo k 15. Svetovému dňu chorých*, (8.12.2006), 1; in *Pápežské dokumenty*, 66, SSV, Trnava 2007.

⁸⁷ Porov. BENEDIKT XVI., *Posolstvo k 16. Svetovému dňu chorých*, (11.1.2008), 1; in *Pápežské dokumenty*, 72, SSV, Trnava 2008.

3 POSOLSTVÁ KU SVETOVÉMU DŇU CHORÝCH

3.1 Ján Pavol II.

Celý pontifikát Jána Pavla II. bol neobyčajne požehnaným apoštolátom, hlavne vďaka pastoračným návštevám. Nemalou mierou k tomu prispel i jeho postoj k utrpeniu, najmä na sklonku života. Dobre poznal biedu tohto sveta a mal veľké pochopenie pre chorých a trpiacich. Tento jeho súcit k človeku poznačeného bolesťou každého druhu sa prejavil aj v jeho posolstvách. Ján Pavol II. nezakrýval ani svoju chorobu, ktorá postupne oslabil jeho telo. Tým dal osobne svetu príklad v časoch, keď sa kultúra smrti radikálne stavia proti kultúre života. Nebojácne hlásal, že život každého človeka je Božím darom od jeho počatia až po prirodzenú smrť.⁸⁸

Úvodné slová posolstiev Jána Pavla II. k Svetovému dňu chorých pripomínajú význam slávania týchto dní. Predstavujú mimoriadnu príležitosť na prehĺbenie citlivosti a činnej služby v tieni veľkého tajomstva utrpenia a choroby. Je to podnet na pastoračnú a charitatívnu činnosť kresťanskej komunity. Avšak výzva niesť chorým úľavu tak fyzickú, ako aj duchovnú sa netýka iba veriacich, ale celého ľudstva.⁸⁹

Keďže sa Svetový deň chorých slávi každý rok v inej mariánskej pútnickej svätyni, posolstvo sa vždy odvoláva na Pannu Máriu, ktorá stála na Kalvárii pri ukrižovanom Synovi a učí nás hľadiť na Ukrižovaného a v ňom nachádzať dar pokoja a tiež duchovné a fyzické posilnenie v chorobách a utrpeniach. Zvlášť po Simeonovom proroctve, ktoré predpovedalo účasť Matky na utrpeniach Syna, zrodil sa v Márii akýsi hlboký a tajomný pocit bolesti. Matka Ježiša bola uchránená od hriechu, ale nie od utrpenia. Preto sa kresťanský ľud stotožňuje s Máriou vidiac v jej utrpení svoje utrpenia.⁹⁰

Ján Pavol II. sa v každom posolstve priamo venoval chorým. Vždy ich pozdravoval a oslovoval. Povzbudzoval ich, aby neupadli do zúfalstva, ale aby

⁸⁸ Porov. LABO Š., *Utrpenie, smrť a pohreb Jána Pavla Veľkého*, SSV, Trnava 2006, s. 9.

⁸⁹ Porov. KYSELICA J., *Význam slávania Svetového dňa chorých*, in CSONTOS L. (Ed), *Nová evanjelizácia*, Dobrá kniha, Bratislava 2000, s. 111 – 122.

⁹⁰ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 2. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 190.

sa odovzdali do otcovského náručia Boha. Vyzýval hľadať v utrpeniach a chorobách spásonosný zmysel a poukazuje na to, že chorí majú v kresťanskom spoločenstve vyhradené osobitné miesto a sú protagonistami evanjeliovej obnovy.⁹¹ Vyjadruje pochopenie, že nie je ľahké odpovedať na takéto náročné volanie. Upriamuje pohľad k rodine z Nazareta, v ktorej nechýbali ani skúšky. Napriek tomu, v tomto príbytku oplývali najčistejšou radosťou.⁹² V jednom z posolstiev uvádza: „Drahí bratia a sestry, ktorí trpíte na duchu a na tele, nepoddajte sa pokušeniu hľadiť na bolesť iba ako na negatívny zážitok, ako na čosi, čo vyvoláva pochybnosť o Božej добрote. V trpiacom Kristovi nájde každý chorý zmysel svojich utrpení. Vy, ktorí nesiete bremeno utrpenia, ste na prvých miestach medzi tými, ktorých Boh miluje.“⁹³ Ján Pavol II. chcel stretnúť každého z týchto trpiacich bratov a sestier, aby ich požehnal v mene Ježiša, ktorý prišiel robiť dobro i uzdravovať chorých. Chcel stáť po ich boku, zmierňovať ich náreky, umocňovať odvahu, oživovať nádej, aby mali silu dať seba samých ako dar Kristovi pre dobro Cirkvi a sveta. Ako Mária pod krížom, tak túžil stáť na Kalvárii vedľa bratov a sestier, ubitých vojnami, zložených chorobou v nemocniciach a smútiacich žalobou po smrti svojich blízkych, ktorí padli ako obeť vojny.⁹⁴

Ján Pavol II. sa prihovára aj pracovníkom v zdravotníctve, aby im Svetový deň chorých bol novým povzbudením do vytrvania v ich ťažkej službe, k zachovaniu si citlivosti na hlboké hodnoty osoby a úcty pre ľudskú dôstojnosť a tiež k obetavej ochrane života. Majú sa chrániť ľahostajnosti, ktorá môže vyplývať zo zvyku. Preto je potrebné každý deň obnovovať predsavzatie byť bratmi a sestrami všetkých, bez rozdielu, v svojom nezastupiteľnom povolaní, do ktorého je potrebné vložiť srdce. Treba stáť po boku chorých a ich rodín, aby sa tí, čo prechádzajú skúškou, nikdy necítili na okraji spoločnosti. Skúsenosť utrpenia sa takto stane pre všetkých školou veľkorysého sebadarovania.

---

⁹¹ Porov. KYSELICA J., *Význam slávenia svetového dňa chorých*, in CSONTOS L. (Ed), *Nová evanjelizácia*, Dobrá kniha, Bratislava 2000, s. 111 – 122.

⁹² Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 6. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 213.

⁹³ JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 5. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 205.

⁹⁴ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 2. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 187.

Dôležité je nedať sa odradiť ťažkosťami a neporozumením. Pracovať vo svete zdravia neznamená len bojovať proti zlu, ale predovšetkým podporovať kvalitu ľudského života. Veď predsa postarať sa o chorého a umierajúceho, pomôcť vonkajšiemu človeku, ktorý sa rozkladá, zatiaľ čo vnútorný sa obnovuje, je spolupráca na procese zmŕtvychvstania, ktorý Pán vložil do dejín človeka cez veľkonočné tajomstvo.⁹⁵

Posolstvá sú adresované aj vládnyim predstaviteľom, aby za prvoradý problém na celom svete považovali ochranu zdravia. Skoro dvom tretinám ľudstva sa ešte nedostáva základná zdravotná starostlivosť a prostriedky určené na tento cieľ sú veľmi nepostačujúce. Výzva je tiež adresovaná verejným činiteľom na všetkých úrovniach, aby v pozornosti Cirkvi a v jej angažovanosti vo svete utrpenia dali príležitosť na dialóg, na stretnutie a spoluprácu. Cieľom má byť vybudovanie civilizácie, ktorá na základe pozornosti k trpiacej osobe stále viac kráča po ceste spravodlivosti, lásky a pokoja. Bez spravodlivosti svet nikdy nespozná pokoj, bez pokoja sa utrpenie môže šíriť do nekonečna. Ján Pavol II. veľakrát vyzýva zodpovedných za verejné veci, medzinárodné a národné zdravotné organizácie, dobrovoľné združenia a všetkých ľudí dobrej vôle, aby sa pripojili k úsiliu Cirkvi, ktorá si osvojila Kristovo učenie chce zvestovať evanjelium cez svedectvo služby tým, čo trpia.⁹⁶

3.2 Benedikt XVI.

Benedikt XVI. pokračuje v príhovorochoch chorým podobne, ako to uskutočňoval jeho predchodca Ján Pavol II. Prvým posolstvom chce upriamiť pozornosť verejnosti na problémy spojené s psychickými ťažkosťami, ktoré sú v súčasnosti veľmi rozšírené. Príčiny ich vzniku sú rôzne. Niekedy sú to prírodné katastrofy či šírenie terorizmu, čo má za následok nielen veľké počty mŕtvych, ale u mnohých postihnutých sa objavujú psychické traumy, niekedy ťažko prekonateľné. Je tu aj vplyv krízy morálnych hodnôt, čo tiež vplýva na vznik duševných ochorení. Preto povzbudzuje tých, ktorí sa starajú o takto chorých

---

⁹⁵ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 6. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 214.

⁹⁶ Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo k 5. Svetovému dňu chorých*, in FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, Príloha, s. 207.

ľudí, v ich úsilí. Spoločnosť nie je vždy otvorená voči takto trpiacim a preto je často problém so získavaním potrebných ľudských i finančných prostriedkov. Obracia sa na chorých s uistením, že každá skúška, ktorá sa prijme s odovzdanosťou, je cenná a priťahuje Božie dobrodenie na celé ľudstvo. V ďalšom príhovore sa zameriava na problematiku nevyliciteľne chorých. Cirkev chce týmto chorým pomôcť a to nabádaním na spravodlivú sociálnu politiku, ktorá môže prispieť k odstráneniu príčin mnohých chorôb, ako aj naliehavým dožadovaním sa lepšej starostlivosti o umierajúcich a o tých, pre ktorých je medicínska pomoc nedostupná. Zdôrazňuje potrebu vytvorenia viacerých centier paliatívnej starostlivosti, ktoré ponúkajú chorým celkovú starostlivosť, poskytujú im ľudskú pomoc i duchovné doprevádzanie, ktoré potrebujú.

Chorých povzbudzuje k rozjímaniu nad utrpením ukrižovaného Krista. Zároveň prosí Pána o posilnenie viery v Jeho lásku pre týchto trpiacich bratov a sestry.⁹⁷ Pri príležitosti 150. výročia zjavení v Lurdoch v posolstve k 16. Svetovému dňu chorých uvažuje o súvisi medzi eucharistickým tajomstvom, úlohou Márie v pláne spásy a skutočnosťou ľudskej bolesti.

Existuje nerozlučné spojenie medzi Matkou a Synom, splodeným v jej lone. Ježiš Kristus, ktorý nás svojou smrťou a zmŕtvychvstaním vykúpil, chce naďalej prebývať medzi nami.

Práve z Eucharistie musí pastorácia v oblasti zdravotníctva čerpať silu, aby mohla účinne ľudí posilňovať a pomáhať im pochopiť spásnu hodnotu vlastného utrpenia.⁹⁸

---

⁹⁷ Porov. BENEDIKT XVI., *Posolstvo k 15. Svetovému dňu chorých*, (8.12.2006), 2; in *Pápežské dokumenty*, 66, SSV, Trnava 2007.

⁹⁸ Porov. BENEDIKT XVI., *Posolstvo k 16. Svetovému dňu chorých*, (1.11.2008), 1,2,4; in *Pápežské dokumenty*, 72, SSV, Trnava 2008.

4 PASTORÁCIA CHORÝCH A ZOMIERAJÚCICH

4.1 Služba chorým – služba lásky

Známe je podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi. Kristus chce dať týmto podobenstvom odpoveď na otázku: „A kto je môj blížny?“ (Lk 10,29). Ved' z troch, ktorí zostupovali cestou z Jeruzalema do Jericha, kde ležal na zemi polomŕtvy človek, ozbíjaný a ranený zbojníkmi, práve Samaritán sa ukázal opravdivým blížnym tohto človeka. Slovo blížny znamená súčasne toho, čo splnil príkaz lásky k blížnemu. Tou istou cestou prechádzali iní dvaja ľudia. Jeden bol kňaz a druhý levita. Obidvaja ho videli, ale šli ďalej. No Samaritán, keď ho uvidel, bolo mu ho ľúto. Pristúpil k nemu, nalial mu na rany oleja a vína a obviazal mu ich, zaviezol do hostinca a staral sa oň. A pri odchode starostlivo zveril trpiaceho človeka do opatery hostinskému s uistením, že zaplatí potrebné výdavky.

Podobenstvo o dobrom Samaritánovi patrí k evanjeliu utrpenia. Ved' ukazuje, ako sa má každý z nás správať k trpiacemu blížnemu. Nesmieme ho nevšímavo obísť, ale musíme sa pri ňom zastaviť. Milosrdný Samaritán je každý človek, ktorý sa zastaví pri utrpení druhého človeka, nech má toto utrpenie akúkoľvek podobu. Toto zastavenie nemá byť zvedavosťou, ale pohotovou službou. Je to otvorenosť a vnútorná dispozícia srdca, ktorá sa prejavuje aj vnútorným súcitom.⁹⁹

„Kto sa chce zbaviť lásky, zbavuje sa sám seba ako človeka. Vždy tu budú utrpenia, ktoré si vyžadujú útechu a pomoc. Vždy tu bude samota. Vždy tu budú aj situácie materiálnej núdze, v ktorých je nevyhnutná pomoc formou konkrétnej lásky k blížnemu.“¹⁰⁰

Nič nie je takým tajomstvom ako láska. Veľké tajomstvo našej svätosti spočíva v tom, že veľa milujeme. V láske je naša múdrosť i svätosť. Boh od nás žiada, aby sme boli dokonalí v láske. Ježiš nás hodnotí podľa lásky. Čím viac milujeme a darujeme sa, tým väčší zmysel nadobúda náš život.¹⁰¹ Milosrdný Samaritán je každý človek citlivý na utrpenie iných, ktorý „cíti súciti“ s blížnym

⁹⁹ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 28.

¹⁰⁰ BENEDIKT VI., encyklika *Deus caritas est*, 28b.

¹⁰¹ Porov. GREISIGEROVÁ A., GREISIGER R., *Boh môjho života*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 103 – 104.

v utrpení. Kristus, ktorý dobre pozná vnútro človeka, podčiarkuje tento súcit. To znamená, že je to dôležité pre celé naše správanie sa voči utrpeniu druhých. Preto je nevyhnutné pestovať v sebe túto citlivosť srdca, ktorá svedčí o spolucítení s trpiacim. Niekedy tento súcit ostáva jediným alebo najdôležitejším vyjadrením našej lásky a našej solidárnosti s trpiacim bratom.

Milosrdný Samaritán v Kristovom podobenstve sa však nezastavuje iba pri súcite a dojatí. Pobáda ho to do činnosti, aby pomohol poranenému človekovi. Teda, milosrdný Samaritán je ten, čo pomáha znášať utrpenie, nech je akejkol'vek povahy, pomáha účinne, nakoľko je to len možné. Vloží do tejto pomoci svoje srdce a nešetří ani hmotnými prostriedkami. Môžeme povedať, že dáva seba samého, svoje vlastné „ja“, otvára toto „ja“ inému.¹⁰²

Kresťan sa nemá stratiť v múdrych teóriách o utrpení, ale sa má pokúšať utrpenie zmenšovať, zmierňovať a zabraňovať mu.¹⁰³

V uvažovaní o milosrdnom Samaritánovi vidíme, že utrpenie, ktoré sa medzi ľuďmi nachádza v najrozličnejších formách, je medzi nami preto, aby vzbudzovalo v človekovi lásku a ponúklo seba samého ako nezištný dar iným trpiacim ľuďom, nestarajúc sa o vlastné pohodlie. Bolesť do určitej miery pôsobí, že človek zabúda na seba, vnútorne sa podnieti láskou a prejaví ju skutkami. Podobenstvo samo v sebe vyjadruje hlboko kresťanskú pravdu, no aj všeobecne ľudskú. Nie bez dôvodu sa i v bežnej reči každá činnosť pre trpiacich ľudí alebo tých, ktorí potrebujú pomoc, nazýva dielom „dobrého Samaritána“ alebo „samaritánskou službou“.¹⁰⁴

Táto činnosť v priebehu stáročí nadobudla aj podobu rôznych organizovaných ustanovizní a inštitúcií a stáva sa tak miestom, kde sa môžu mnohí realizovať vo svojich povolaniach. Skutku lásky milosrdného Samaritána sa podobá povolanie lekára, ošetrovateľky chorých alebo iná podobná činnosť. Vzhľadom na evanjeliový obsah musíme tu myslieť skôr na povolanie než na zamestnanie. Ustanovizne, ktoré počas stáročí plnili službu „milosrdného Samaritána“, sa v súčasnosti stále viac rozrastajú a špecializujú.

Takáto dobrovoľná činnosť „milosrdného Samaritána“ alebo charitatívna činnosť sa môže nazývať sociálnou činnosťou, no môže sa menovať aj apoštolátom,

---

¹⁰² Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 28.

¹⁰³ Porov. BRANTSCHEN J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť?*, Dobrá kniha, Trnava 2006, s. 52.

¹⁰⁴ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 29.

a to vždy, keď sa koná z čisto evanjeliových pohnútok a najmä, keď sa to deje v spojení s Cirkvou alebo s iným kresťanským spoločenstvom.

Posolstvom podobenstva o milosrdnom Samaritánovi, ako aj celého evanjelia, je nasledovné: každý človek sa musí cítiť osobne povolaný svedčiť o láske v utrpení. Ustanovizne sú veľmi dôležité a nevyhnutné, ale nikdy nenahradia srdce, ľudský súcit, ľudskú lásku, ľudskú iniciatívu, keď treba ísť v ústrety utrpeniu iného. Toto sa vzťahuje nielen na fyzické utrpenie, ale ešte viac, na mnohoraké mravné utrpenia, zvlášť keď trpí duša.

Podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi sa úplne stotožňuje s postojom Ježiša Krista.

Kristus vo svojom vyhlásení o poslednom súde jednoznačne dosvedčuje, aké je dôležité a podstatné v perspektíve večného života pre každého človeka „zastaviť sa“ ako milosrdný Samaritán pri utrpení blížneho, mať s ním „súciť“ a konečne poskytnúť mu pomoc.¹⁰⁵

Mnohí majú dobrú vôľu sprevádzať ťažko chorých. Treba však tiež vedieť ako. Nejde iba o techniku ošetrovania, ale tiež o umenie sprevádzať ťažko chorého týmto nie ľahkým, často i posledným úsekom života. Nevedomosťou môžeme chorému veľmi ľahko ublížiť. Každý človek je totiž iný a iná je aj každá jednotlivá situácia.

Veľkým umením je vžiť sa do situácie chorého. Kým to človek sám nezažije, možno si ani dobre neuvedomí, čoho všetkého sa chorý musí zrieknuť, čo všetko stráca. Môže to byť meno, postavenie, životná istota, niekedy súkromie, životný rytmus, práca, stravovacie návyky, voľnosť pohybu, možnosť aktivity a pod. A k tomu pribudne aj bolesť, slabosť, obavy, či nepríjemné vyšetrenia a možno i nepríjemní spolupacienti a veľa iného, viac – menej tiež nie príjemného.

Preto má chorý právo reagovať v tejto novej situácii aj agresivitou, úzkosťou, depesiou, zmätenosťou, poruchami správania a pod.

Nepripravené okolie zvyčajne reaguje na takúto situáciu negatívne. To jeho agresivitu ďalej stupňuje, vzniká začarovaný kruh a nikomu to neprospieva. Na

---

¹⁰⁵ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolský list *Salvifici doloris*, 29 – 30.

druhej strane pripravené okolie zvládne vzniknutú situáciu omnoho lepšie a môže sa stať pre chorého obrovskou oporou a pomocou.¹⁰⁶

Pri službe chorým je dôležité často dodávať nádej. Nádeji sa nedá učiť, svojím spôsobom je to dar. Posilňovať nádej u chorého neznamena, že mu musíme klamať. Láskou podložená úprimnosť a pravdivosť nikoho nezraní a chorý ju ocení.

Dúfať znamená vidieť pred sebou možnosť. Možnosť ďalšieho kroku. Aj vtedy, keď už nie je nádej na uzdravenie, treba chorého držať nad vodou taktikou malých krokov a drobných splniteľných cieľov. Kým človek vidí pred sebou úlohu, má prečo žiť.

Chorému by sme nikdy nemali povedať, že situácia, v ktorej sa nachádza, je beznádejná. Môžeme povedať, že je vážna alebo ťažká. Rozdiel je v tom, že dôraz kladieme na ťažkosť, nie na beznádej.

Vážna choroba spravidla vedie človeka k prehodnoteniu doterajšieho rebríčka hodnôt. Ak túto príležitosť správne pochopí a zúročí, choroba sa preňho môže stať tým najplodnejším a najcennejším úsekom života. Táto možnosť tu zostáva aj vtedy, keď je chorý úplne odkázaný na ošetrovanie druhou osobou. Aj keď nemôže pracovať, ako bol zvyknutý, môže milovať a môže to dať najavo.

Keď chceme chorého sprevádzať, mali by sme mu vytvárať príležitosti na prežívanie týchto tzv. zážitkových hodnôt. Jestvuje však ešte vyššia kategória hodnôt, a to sú postojové. Človek môže napríklad odpustiť krivdy a tiež to dať zreteľne najavo. A práve toto môže byť v jeho živote tým vrcholným bodom, ktorý dá späť zmysel celému jeho predchádzajúcemu životu.¹⁰⁷

V chudobných, chorých, hladných, prenasledovaných, väznených ľuďoch sa s nami chce stretnúť Boh, chce, aby sme ho našli a potešili. Boh chce z nás nové spoločenstvo, v ktorom sa jeden druhému staneme bratom a sestrou. Nemôžeme sa zachrániť sami, a vôbec nie bez trpiacich ľudí. Boh chce, aby sme boli solidárni s trpiacimi, aby sme stáli pri nich, utešovali ich.

Boh má ešte iné ruky ako naše, zaiste, ale on chce dnes a tu našimi rukami, srdcom a fantáziou potešovať trpiacich a neutešovať ich len životom po smrti.

---

¹⁰⁶ Porov. SVATOŠOVÁ M., *Hospic – umenie sprevádzať*, Lúč, Bratislava 2001, s. 12 – 14.

¹⁰⁷ Porov. tamže, s. 19 – 20.22.

Útecha znamená dať trpiacemu pocítiť, že vo svojom utrpení nie je sám, že sme s ním, že ho sprevádzame a pomáhame mu.¹⁰⁸

4.2 Komunikácia s chorými

Aby kontakty, komunikácia a činnosť pre trpiacich prinášali ovocie, je nutné vychádzať z nezištných princípov a rešpektovať právo druhých byť inými, svojskými, odlišnými.

Keďže súčasná doba je veľmi uponáhľaná, sú ľudia, ktorí iba z povinnosti navštívia chorého, pretože je ich príbuzný. Snažia sa rýchlo vybaviť zdvorilostnú návštevu. Pár bezvýznamných slov, sem – tam novinka zo sveta zdravých, ktorá môže urobiť chorému jeho skľučujúcu situáciu ešte citlivejšou, stisnutie ruky a oslobodzujúce vydýchnutie, keď majú za sebou bránu nemocnice. To je charakteristika návštevy z povinnosti.

Niečo iné je však ísť na návštevu v duchu kresťanskej lásky a služby. To znamená otvoriť sa pre bolesť chorého. Chorý človek je veľmi citlivý a vnímavý. Veľmi rýchlo rozlíši, či slová vyjadrujú len pokrytecký záujem, alebo či pochádzajú z úprimnej túžby niest' spolu jeho utrpenie. Tak vzniká zmysluplná komunikácia, príležitosť na rozhovor o najväznejších otázkach života.¹⁰⁹

Komunikácia je veľmi dôležitá, otvára cestu k tak potrebnému dialógu.¹¹⁰ Niekedy chorý chce sám rozprávať. Jeho samota ho ťaží. Rozpráva o svojej chorobe, ved' celé jeho myslenie krúži okolo preňho najdôležitejšej otázky: „Budem zdravý?“ Obširne opisuje terapeutické údaje a vypočítava jednotlivé lieky. Častokrát pri takejto príležitosti je možné posunúť rozhovor aj do inej roviny, do roviny náboženskej, vychádzajúc zo zásady, že telo a duša vytvárajú jednotu.

Pri našej službe však musia najprv prehovoriť skutky telesného milosrdenstva. Tieto vytvoria pôdu na to, aby sme mohli s chorými hovoriť aj o veciach duchovných. Tak sa začne prirodzene spomínať na minulosť, na dobro i zlo v živote, a z toho vyplynie potreba zmieriť sa s Bohom. Pritom si je veriaci

---

¹⁰⁸ Porov. BRANTSCHEN J., *Prečo nás dobrý Boh necháva trpieť?*, Dobrá kniha, Trnava 2006, s. 52 – 53.

¹⁰⁹ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 155 – 156.

¹¹⁰ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 118.

kresťan vedomý toho, že týmto hovoreným slovom má podiel na ohlasovaní spásy toho Slova, ktoré zostúpilo z neba, aby vykúpilo svet. Čiže rozhovory na náboženské témy sú skromným a ohraničeným pokračovaním tých slov, ktoré kedysi povedal Ježiš.

V tomto duchu môžeme práve pri lôžku chorého poukázať na to, ako nás zároveň s telesnou biedou môže postihnúť bieda duše, čiže bieda egoizmu a hriechu. Také slová musia však byť vyslovené v duchu viery, lásky a zmierenia. Rozhovory pri lôžku chorého majú liečivé pôsobenie vtedy, keď rozvíjajú slová potechy a nádeje, alebo čestné priznanie tam, kde končia ľudské medicínske schopnosti. Dôležité je, aby každý druh rozhovoru pochádzal z úprimnosti, lásky a ochoty pomáhať niest' utrpenie blížneho natoľko, nakoľko je to ľudsky možné.¹¹¹ „Vidieť utrpenie učí iných láske.“¹¹²

Keďže si ľudia často zo seba a zo svojich blížnych, ale i z rôznych životných okolností vytvárajú modly, spôsobujú si tým mnoho nešťastia a trápenia vo svojom živote. Idoly zdravia a idoly mladosti prinášajú mnohým súženie, pretože sa nechcú postaviť tvárou v tvár pravde o svojom živote, Niekedy im môže pomôcť práve choroba, aby sa z takej modloslužby spamätali a znovu sa stotožnili s pravdou o svojej duši, o svojom tele i o svojich vzťahoch k druhým ľuďom, aby opustili životné klamstvo vedúce k chorobám a konfliktom a našli cestu späť k svojej pravej identite.

Pravda môže priniesť úľavu i krutosť. Pravdu by si preto ľudia mali hovoriť zdvorilo. Sú spôsoby, ako s pravdou zachádzať nekresťansky a neúčinne: keď zo samej lásky pravdu nepovieme, alebo keď zo samej snahy byť pravdivý, druhého zraníme. Podľa Tomáša Akvinského je dokonca niekedy možné z lásky múdro pravdu zamlčať – to však neznamená právo na lož.

Rozhodujúcou podmienkou pre službu pravde je láska. Aj keď lekári i kňazi zo svojej skúsenosti vedia, že každý pacient v hĺbke svojej duše tuší pravdu o svojej chorobe, dôležité je nájsť správny spôsob, ako trpiaceho citlivo priviesť k vlastnej pravde o jeho živote. Vtedy sa jeho život môže ďalej naplňať pravdivo, bez snívania a sebaklamov.

---

¹¹¹ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 156 – 157.

¹¹² GREISIGEROVÁ A., GREISIGER R., *Boh môjho života*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 58.

Pri návšteve chorých má okrem spojenia lásky s pravdou veľký význam i vzťah pravdy a nádeje. Čím je choroba ťažšia a čím menej možno stav trpiaceho zmeniť, tým ťažšie je vzbudzovať nádej, aby slúžila pravde. Človek pri stretnutí s chorým môže o nájdení novej životnej cesty a sily k novému začiatku rozprávať iba vtedy, keď je sám o tom presvedčený. Aj vo veľmi ťažkej situácii je možné nájsť nové sily a to môže podstatne ovplyvniť vnútorný svet chorého. Ale pretože žiadny odborník nevie, ako budú vyzeráť v budúcnosti nové možnosti konkrétneho trpiaceho, môže mnohokrát spolu s chorým len zdieľať nádej bez slov. Avšak už podieľať sa na nádeji bez slov je dôležitá služba chorému človeku.

Túto službu však môžeme poskytnúť len vtedy, keď nečerpáme nádej len sami zo seba, keď naša nádej nekorení len v dôvere v lekársku vedu a umenie, keď sa nespoliehame len na systém sociálneho zabezpečenia, ale keď má naša nádej ešte iný základ. Základ, ktorý pramení v umieraní a smrti Ježiša Krista, ktorými nám otvoril brány nového života. Nikto nevie, ako sa život chorého bude ďalej vyvíjať, ale možno predpokladať, že keď povie áno k svojej ťažkej životnej situácii, keď dokáže ako veriaci povedať buď vôľa tvoja, potom môže dospieť k novým možnostiam života a odhaliť vo svojom vlastnom živote pravdy, ktoré predtým nepoznal.

Pri návšteve trpiacich obyčajne konštatujeme obojstranné obohatenie. Nielen zdravotníci a kňazi pomáhajú chorým prijať pravdu o sebe, ale aj chorí ľudia privádzajú k zamysleniu zdravotníkov i dušpastierov prijatím ich životných právd. Zdravotníci poskytujú chorým svoju pomoc a chorí im to odplácajú darom svojej životnej skúsenosti.¹¹³

Chorí ľudia sú často odkázaní na cudziu pomoc, ktorá je vykonaná niekedy ako láskavosť, inokedy ako povinnosť. Často sa zdraví ľudia, ktorí sa starajú o chorých, cítia viac obdarovaní, ako tí, ktorým chceli radosť urobiť. Utrpenie je skúškou a mierou lásky. Chorý človek sa niekedy cíti zbytočný, lebo je fyzicky nevykonný. Napriek tomu často práve on žije prítomnosť, lebo sa snaží robiť to, čo ešte môže, a ak je veriaci, teší sa z každej možnosti, ktorú mu Boh dáva.

---

¹¹³ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 157 – 159.161.

Zdravý človek môže zažiť vcítenie sa do stavu chorého, ale vždy to bude len sčasti, lebo tak ako je človek originálny, tak všetko sa ho bude dotýkať jemu vlastným spôsobom. Vždy, keď pristupujeme k lôžku chorého, je dobré, keď si uvedomíme, že sa potrebujeme navzájom. Trpiaci človek dokáže obdarovať svojím zmyslom prijatia a odovzdania sa do Božej vôle. Je to obojstranná škola dávania a prijímania pomoci či životných skúseností, vylepšovania medziľudských vzťahov založených na odpustení a prijímaní odpustenia pri nedorozumeniach. Práve vďaka tomu sa dá ísť dopredu. Aj tu sa budujú vzťahy, ktoré dlho pretrvávajú, lebo to, čo sa buduje v láske, má korene v Bohu a Boh je večný.

Kto chce utešovať, musí milovať. Musí byť úprimný. Musí mať schopnosť preniknúť do hĺbky toho, kto stojí pred ním.

Dôležité je, aby utrpenie nezatieňovalo Boha ani naše šťastie. Boh sa nám totiž predstavuje ako Majster, ktorý nám chlebom utrpenia dáva vzrast. Chce, aby sme žili v radosť. Teda bolesť nie je niečo, čo nám posielala Boh. On však môže bolesť použiť na posilnenie našej viery, aby sme viac dôverovali jeho láske a prozreteľnosti.¹¹⁴

Človek by sa mal pripravovať na prijatie utrpenia vo forme choroby celý život. Učiť sa prijímať utrpenia, ťažkosti, ako súčasť života, ktoré nám pomáhajú dozrievať na ceste za Kristom.

Mnohí v situácii, keď sú konfrontovaní s utrpením, pochybujú o Božej láske. Ťažko sa im chápe a prijíma, že Boh je láska a že každá láska má svoje prejavy a nároky. Boh aj človek sú totiž v prejavoch lásky slobodní.

Najväčším šťastím a radosťou nás nenapĺňa to, že vlastnými veci a dostávame ich, že ľudia slúžia nám. Naopak, najväčšie šťastie a naplnenie spočíva v dávaní, v darovaní seba v láske. Láska je teda aktívnym záujmom, z ktorého vyplýva pevné rozhodnutie slúžiť a konať dobro bližným. Láska je činnosť, ktorá zahŕňa všetky konkrétne oblasti potrieb našich blízkych. Teda každý, kto miluje, vykonáva túto službu.¹¹⁵

---

¹¹⁴ Porov. GREISIGEROVÁ A., GREISIGER R., *Boh môjho života*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 110 – 111.

¹¹⁵ Porov. tamže, s. 99.103.

4.3 Modlitba a sviatosti

Výraz Pastorácia chorých zahŕňa v sebe nielen slová útechy, ktoré pochádzajú z ohlasovania Ježišovho posolstva, ale aj komunikáciu prostredníctvom liturgického slávenia. Tak ako má svoj liečivý význam správne slovo, rovnako nemôžeme spochybňovať ani význam obradu, ktorý sa prihovára silnejšie a pôsobivejšie v zrozumiteľných znakoch a gestách.¹¹⁶

V Katolíckej cirkvi táto skutočnosť je nazývaná sviatosť. Neviditeľná priazeň osláveného Krista sa prijíma vo viere a stáva sa čitateľnou vo vonkajšom viditeľnom znaku.¹¹⁷ Skrze sviatosti vstupuje do života človeka Božia láska.

Všade tam, kde kňaz vstupuje do problémov, ktoré sa týkajú človeka, musí dôsledne dodržiavať ako prvú podmienku: Musí si nájsť čas. Je nevyhnutne potrebný na to, aby sme sa na človeka dobre pozreli, a to v jeho celistvosti.

V minulosti sme si v našich podmienkach pod pojmom pastoračnej starostlivosti o starých a chorých v nemocnici možno predstavovali len krátku návštevu s rýchlym vyslúžením sviatosti zmierenia, podaním viatika a pomazania chorých. Niet sa čo čudovať, že takýto postoj, spojený so zaužívaným výrazom „posledné pomazanie“, ešte aj dnes mnohým, dokonca veriacim ľuďom, naháňa skôr hrôzu, než by prinášal povzbudenie.

Starí a chorí, ktorí si uvedomujú, alebo začínajú uvedomovať vážnosť svojej choroby, potrebujú najmä na začiatku prítomnosť chápujúceho človeka. To im pomôže zvládnuť situáciu, v ktorej sa zrazu ocitli zo stavu úplného zdravia, a ktorú niekedy prežívajú ako šok.

Skúsenosť dokazuje, že aj najmenší záujem o jeho každodenné ľudské potreby môže byť lepším úvodom ako množstvo biblických citátov. Boh je s nami trpezlivý, preto by sme mali byť aj my trpezliví jeden voči druhému a navzájom si niesť bremená.

Pamätajme, že choroba je často cestou k zrelej viere, ale vieru možno v chorobe aj stratiť.

Rozhovor o viere a prijatie sviatostí jedni vyhľadávajú, iní odmietajú. Najmä sviatosť pomazania chorých býva často predmetom nedorozumenia. Trpezlivé

---

¹¹⁶ Porov. FABIAN A., *Utrpenie má aj iný rozmer*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 1999, s. 163.

¹¹⁷ Porov. tamže, s. 163 – 164.

vysvetľovanie, pastoračné návštevy, rozhovory, prípadne katechetické poučenie o zmysle bolesti a utrpenia v živote človeka sú niekedy veľmi užitočné. Cestu kňazovi môže často pripraviť skúsený laik. Práve rozhovor o viere by mal začať niekto, komu chorý dôveruje, a mal by nadväzovať na rozhovory predchádzajúce.¹¹⁸

Pri pastorácii chorých sa nemožno vždy vyhnúť ani rozhovoru o smrti. Jedni ju prijímajú ako možnú, iní ako neodvratnú. Tento rozhovor treba viesť tak, že v ňom rozvineme najmä skutočnosť, že zomieranie nie je pre nás otázkou konca, ale súčasťou života každého človeka.

Človek by bez kontaktu s inými ľuďmi zahynul. Človek, ktorý túži po poznaní a hľadá zmysel svojho života, poznáva existenciu osobného Boha. A v tejto existencii objavuje priestor pre partnerstvo, kult, vnútornú, vonkajšiu, individuálnu a sociálnu komunikáciu.

Modlitba ako prežívanie spoločenstva s trojjediným Bohom môže dodať chorému mimoriadnu útechu a silu v ťažkých chvíľach.

Už starozákonný človek sa modlí. Pri svojej modlitbe vychádza z toho, čo sa stalo, čo sa stáva alebo prosí, aby sa niečo stalo. Táto skutočnosť poukazuje na to, že modlitba starého Izraela sa svojím obsahom situuje do dejín. V modlitbe prejavuje spoločenstvo svoju radosť, spomienky, ale sa aj žaluje. Najmä modlitba žalmov vychádza z rôznych životných situácií. V modlitbe nachádza izraelský národ silu v skúškach, istotu a ozajstné dobro. Cez modlitbu dáva Boh človekovi prístup ku svojmu životu, nezaslúženému daru, daru dôstojnému, ale vždy daru.¹¹⁹

„Aj pre Ježiša je modlitba príležitosťou uvedomiť si v danej konkrétnej situácii vždy hlbšie, ale aj konkrétnejšie Otcovu vôľu. Ježišova modlitba je nielen vyjadrením dôvernosti s Otcom, ale týka sa jeho poslania. Je to tajomstvo, ktoré priťahuje jeho najbližších dodnes. Rozhodujúcou skúškou je prosba, aby sa s ním modlili učeníci na Olivovej hore. Práve tu dáva príklad úplnej odovzdanosti, keď v modlitbe vydáva všetko zo svojich rúk do rúk Otca. V takejto modlitbe môže nájsť aj starý a zomierajúci človek zmysel smrti

---

¹¹⁸ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 117 – 118.

¹¹⁹ Porov. tamže, s. 121.

a utrpenia a v pripodobnení sa Ježišovi aj prameň vlastnej dôstojnosti v celej šírke svojho života, a to aj vtedy, keď v starobe svojou múdrosťou vstupuje do obdobia mimoriadnej milosti, ktorá mu otvára nevídané príležitosti pre modlitbu a spojenie s Bohom. V tomto pohľade nie je modlitba útekem mimo realitu života, ale podľa Ježišovho vzoru neustálou komunikáciou s Otcom ako darcom života. Už prvá modlitba, ktorú Kristus naučil svojich apoštolov, je vzorom prežívania reality života. V modlitbe Otče náš prosí človek o chlieb každodenný, teda potravu pre telo, ale prosí i o očistenie ducha – o odpustenie viny. Prostredníctvom modlitby môže aj starý, ba aj zomierajúci človek preklenúť všetky napätia, a tým získať pokoj v dôverujúcej nádeji. Modliť sa je životnou potrebou. Dôkaz o opaku nie je menej presvedčivý: ak sa nedáme viesť Duchom, znova upadáme do otroctva hriechu.“¹²⁰

Veľkou posilou v živote veriaceho a o to viac trpiaceho človeka sú sviatosti. Jednou z nich je aj sviatosť zmierenia, ktorá je opätovným návratom do spoločenstva s Bohom. Sviatosť zmierenia treba chápať ako súčasť duchovnej cesty, ktorá bola možno v predchádzajúcich fázach porušená. Staroba a choroba je vhodným priestorom aj pre obnovu vzťahu s milujúcim Bohom.¹²¹

„Celá účinnosť pokánia je v tom, že nám navracia Božiu milosť a spája nás s Bohom v dokonalom priateľstve. Sviatosť zmierenia s Bohom spôsobuje totiž pravé «duchovné vzkriesenie», prinavracia dôstojnosť a dobrá života Božích detí, z ktorých najvzácnejším je priateľstvo s Bohom.

Keď sa hriešnik v tejto sviatosti zveruje milosrdnému Božiemu súdu, určitým spôsobom anticipuje súd, ktorému bude podrobený na konci tohto pozemského života. Lebo teraz, v tomto živote sa nám poskytuje možnosť voliť si medzi životom a smrťou a len kráčajúc cestou obrátenia, môžeme vojsť do Božieho kráľovstva, z ktorého ťažký hriech vylučuje.

Cirkev verí a vyznáva, že medzi siedmimi sviatosťami je jedna sviatosť osobitne určená na to, aby posilňovala tých, čo sú skúšaní chorobou.“¹²²

---

¹²⁰ ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 122.

¹²¹ Porov. tamže, s. 123.

¹²² KKC 1468.1470.1511.

Ďalšou sviatosťou, ktorá dáva zvláštnu posilu tomu, kto práve prežíva ťažkosti v chorobe, či starobe, je sviatosť pomazania chorých. Jej zmyslom je uistenie o láskavej prítomnosti a добрote Boha a o jeho nekonečnom milosrdenstve.

Je to pomoc, vďaka ktorej môže chorý objaviť skutočný zmysel svojho života a prehĺbiť sa vo viere, nádeji a láske. Zároveň je to pomoc, aby človek blížiaci sa smrti mohol prekonať poslednú skúšku.

Názov tejto sviatosti býva predmetom mnohých nedorozumení. Jedni ju vnímajú ako sviatosť a posilu pre chorých, iní ju nazývajú posledným pomazaním, teda chápu ju ako sviatosť, ktorá je určená výlučne pre zomierajúcich. Vhodný čas na prijatie sviatosti pomazania chorých nastáva už vtedy, keď veriaci začína byť v smrteľnom nebezpečenstve pre chorobu alebo starobu. Teda sviatosťné pomazanie nie je vyhradené výlučne zomierajúcim, ale je posilňujúcou sviatosťou pre živých, ktorých nádej na uzdravenie ešte nevyhasla. Aj tu sa Kristus stretá s chorým človekom. On nebol ľahostajný voči bolesti. V tejto jeho činnosti pokračovali ďalej apoštoli a Kristova láska tak dostala svoje zvýraznenie vo sviatosťnom pomazaní.¹²³

Požiadat' o sviatosť pomazania chorých je vecou chorého, lebo tu ide o osobné stretnutie s Kristom. Úlohou príbuzných a tých, ktorí sú s chorým v kontakte, je pomôcť mu v žiadosti o prijatie tejto sviatosti. Mnohí kresťania zanedbávajú túto svoju povinnosť k chorým vo svojom okolí. Obyčajne sa ho snažia šetriť tým, že mu zatajújú jeho vážny stav. Takto však často riskujú, že človek, ktorého majú radi a želajú mu len to najlepšie, predstúpi pred Pána nepripravený. Slávenie sviatosti dáva chorému milosť útechy a očistenia. Jej prijatie teda nie je správne odsúvať a vytláčať na posledné okamihy života.¹²⁴

Od sviatosti pomazania chorých treba odlišovať sviatosťné zaopatrenie – viatikum. Prijatie Kristovho tela a krvi v tejto chvíli prechodu k Otcovi má pre chorého osobitný význam a dôležitosť.¹²⁵

Ako všetky sviatosti, aj pomazanie chorých je liturgickým slávením, ktoré je vhodné sláviť v spoločenstve veriacich. A keďže Eucharistia je sviatosťou, ktorú

---

¹²³ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 124 – 126.

¹²⁴ Porov. GREISIGEROVÁ A., GREISIGER R., *Boh môjho života*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 230 – 231.

¹²⁵ Porov. ŠTEFKO A., *Dôstojnosť človeka v starobe, chorobe a zomieraní*, Dobrá kniha, Bratislava 2003, s. 127.

Kristus ustanovil v posledných chvíľach svojho pozemského života, mala by byť zároveň aj poslednou sviatosťou nášho pozemského putovania.

Prvou milosťou sviatosti pomazania chorých je milosť posily, pokoja a odvahy na premáhanie ťažkostí, ktoré sú charakteristické pre stav ťažkej choroby alebo pre stareckú krehkosť. Je to dar Ducha Svätého, ktorý obnovuje dôveru a vieru v Boha a posilňuje proti pokušeniam zlého ducha, t.j. proti pokušeniu malomyselnosti a úzkosti pred smrťou.

Vďaka tejto sviatosti chorý prijíma silu, ktorá mu umožňuje užšie sa spojiť s Kristovým utrpením. Utrpenie tak nadobúda nový zmysel.

Keď Cirkev slávi túto sviatosť, v spoločenstve svätých oroduje za dobro chorého. A chorý zas milosťou tejto sviatosti prispieva k posväteniu Cirkvi a k dobru všetkých ľudí, za ktorých Cirkev trpí a obetuje sa skrze Krista Bohu Otcovi. Toto posledné pomazanie opevňuje akoby silnou hradbou koniec nášho pozemského života na posledné boje, ktoré je potrebné podstúpiť pred vstupom do Otcovho domu.¹²⁶

---

¹²⁶ Porov. KKC 1517. 1520 – 1523.

5 SVEDECTVÁ V SLUŽBE CHORÝM

5.1 Sv. Ján z Boha

Ján Cuidad sa narodil v Montemor-o-Novo pri meste Évore v Portugalsku 8. marca 1495. Pre svoju veľkú lásku k Bohu dostal meno Ján z Boha.

Narodil sa v období, v ktorom ľudia boli naplnení nesmiernou túžbou po dobrodružstve, objavoch a zlate. Aj Jána zachvátila túžba po dobrodružstve. Skôr ako si mohol všetko dobre uvedomiť, ho uchvátila a do smrti neopustila. Keď mal osem rokov, počul od jedného kňaza, ktorý bol u nich na návšteve, o veľkolepých slávnostiach v Madride. Potajomky utiekol z domu s veľkou túžbou vidieť Madrid. Pre svoje slabé zdravie však musel na ceste upustiť od zámeru. Zostal u Františka Cid Mayorala, ktorý bol vedúcim gazdovského dvora grófa z Oropézy. Znepokojení rodičia ostali sami vo svojom zármutku. Jeho matka sa tak sužovala pre chlapca, že od žiaľu o niekoľko týždňov zomrela. Jeho otec čakal na synov návrat niekoľko mesiacov, ale márne. Zlomený a užialený vstúpil ako brat – laik k františkánom v Lisabone.

Jánovi sa u statkára vodilo dobre. Pán Mayorala si Jána obľúbil. Po rokoch mu ponúkol svoju dcéru za manželku.

Mladík sa po ťažkom duševnom boji zriekol ponuky a v roku 1521 sa prihlásil do armády. Mal 26 rokov. Vojaci boli vtedy tlupou žoldnierov, naozajstné bandy. Ako ľahkovážny človek, ktorým Ján bol, na poľných ťaženiach sa určite choval rovnako ako jeho kamaráti.

Šťastie mu v armáde veľmi neprialo, ale táto poškrvna už na ňom zostala. Vyhodili ho z oddielu. Vrátil sa naspäť k statkárovi. No Ján dal prednosť zverbovaniu do armády, keď cisár Karol V. verboval proti Turkom. Opäť ho vzali. Tentoraz sa zúčastnil na dlhom pochode zo Španielska do Viedne, zakúsil vyčerpanosť a zúčastnil sa aj na menších potýčkach s Turkami. Potom sa vydal na spiatočnú cestu a definitívne ukončil túto kapitolu svojho života. Mal už vyše štyridsať rokov a ešte sa k ničomu nedopracoval.

V januári na deň sv. Šebastiána v roku 1539 po vypočutí kázne Jána z Avily stratil vnútornú rovnováhu. Vo svojom duševnom rozbúrení sa hodil na zem, búchal si hlavu o stenu a trhal si vlasy. Pred všetkými ľuďmi vyznal svoje

hriechy, odhodil šaty a robil ponižujúce verejné pokánie. Chytili ho a odviedli do blázinca. Tam strávil viac rokov a ošetrovatelia ho neraz zbili. V nemocnici videl veľa biedy a nezáujmu o tých, ktorí boli odkázaní na pomoc druhých. Počas pobytu v nej začal chápať život trochu inak. Zbadal pred sebou inú životnú cestu. Po prepustení z nemocnice zanechal predošlý štýl života a na odporúčanie kazateľa Jána z Avily dal svoje sily a schopnosti do služby chudobným a chorým, ktorých bolo v Granade viac ako dost'.¹²⁷

Na vlastnú päsť sa pustil ošetrovať chorých ľudí. Začal celkom v malom, robil to nenápadne, takže ani nepoznáme presný počiatkový dátum. Najprv zhromažďoval svojich chorých v dome, ktorý mu dal k dispozícii istý šľachtic. V roku 1540 založil prvú nemocnicu pre najbiednejších, najponíženejších a najzavrhovanejších v Granade. Nad hlavným vchodom nemocnice umiestnil nadpis: „Nech rozkazuje srdce!“ Nebolo to len pekné heslo, aké často vídame na domoch. Naznačovalo, odkiaľ pramení jeho konanie. V Jánovi zvíťazila láska, ktorá je silou, nie iba citom, lebo v sebe skrýva neodolateľnú silu. Srdce a láska sa nedajú oddeliť, sú jediné schopné utíšiť duševný hlad človeka. Jánovo poslanie tkvelo v tom, že počúval hlas srdca, toho srdca, ktoré má, podľa Pascala, dôvody, aké rozum nepozná. Ján sa predovšetkým snažil hovoriť s duševne chorými pacientmi dobrotivo a s pochopením, aby pocítili jeho súcitiť a ľútosť. To bol nový postoj starostlivosti o duševne chorých, lebo v tom čase, a ešte aj neskôr, považovali týchto najbiednejších bedárov za ľudí posadnutých zlými duchmi, preto ich brutálne bili. Úplne nevzdelaný Ján intuitívne spoznal duševnú chorobu ako chorobu hlavy. Ján presne vedel, že duševne chorí ľudia potrebujú lásku, a to bolo v jeho nemocnici úplnou novinkou. Premýšľanie srdcom mu ukázalo cestu k chorým blíznym. Ján sa staral o duševné i telesné blaho chorých, starostlivosťou o telo pacientov sa dostal k ich duši. Svoju lásku k človekovi prejavoval Ján bez akýchkoľvek organizovaných opatrení. Jedine osobné nasadenie si zaslúži pomenovanie „kresťanská láska k blížnemu“. Jeho zásadou bolo: „Neustále sa cvičte v láske k blížnemu, lebo kde niet lásky, tam niet ani Boha“. Svoju lásku voči biednym prejavoval aj tým, že im často darúval svoje šaty. A tak sa stávalo, že bol

---

¹²⁷ Porov. LENČIŠ Š., *Milosrdní bratia v Spišskom Podhradí*, Spišský dejepisný spolok, Prešov 1999, s. 9 – 10.

biednejšie oblečený než oni. Aby bol i Ján slušnejšie a dôstojnejšie oblečený, dal mu biskup Šebastián Ramirez z Tuy rehoľný odev, ktorý už nemohol darovať núdzným. Neskôr začali tento odev nosiť aj jeho pomocníci. To sú už prvé náznaky rehoľného spoločenstva.

V roku 1546 sa k nemu pripojili prví dvaja spoločníci, ktorých on sám obrátil k lepšiemu životu. Krátko nato sa k ním pridali ešte traja. V roku 1547 sa Jánovi podarilo založiť nemocnicu v Granade. Zlepšenou organizáciou dovtedajšej liečebnej starostlivosti to bolo priekopnícke dielo, akýsi predchodca moderných polikliník s oddeleniami pre rozličné choroby a druhy pacientov a predovšetkým so systematickou ošetrovateľskou službou. Ján sa boril s mnohými ťažkosťami, ako bol nedostatok liekov, jedla, šiat a peňazí pre tých, ktorí boli odkázaní na jeho pomoc. Aby udržal chod nemocnice, bol často odkázaný na pomoc obetavých ľudí a neraz bol nútený chodiť aj po žobraní. Keďže príspevky dobrodincov nestačili, odvážil sa prosiť o pomoc i španielskeho regenta, neskoršieho kráľa Filipa II.

Postupne si získaval sympatie u obyvateľov mesta, ale aj okolia. Tieto sympatie vzrástli zvlášť po udalosti, ktorá sa stala 3. júla 1549, keď v Kráľovskej nemocnici v Granade vypukol požiar. Chorí zostali v nej a pre veľký oheň už nik nemal odvahu ísť ich zachraňovať. Keď sa to Ján dozvedel, nerozmýšľal ani chvíľu, a aj keď to nebola jeho nemocnica, vrhol sa do plameňov a s nadľudskou silou začal zachraňovať chorých i časť nemocnice. Ján nerobil rozdiely. Nachádzali uňho pomoc všetci, ktorí sa na neho obrátili s nejakou prosbou o radu alebo konkrétnu pomoc. Právom sa o ňom hovorí, že je veľkým sociálnym svätcom. V jeho nemocnici nachádzali pomoc nielen chorí, ale aj siroty, vdovy, opustení a žobráci. Popri starostlivosti o telo, venoval veľkú pozornosť starostlivosti o vnútro človeka, o jeho dušu.

Tvrdý asketický život, ktorý viedol a totálne nasadenie pre núdznych a chorých boli dôvodom jeho skorej smrti. Celý svoj život obetoval Bohu a ľuďom. Ján zomrel 8. marca roku 1550 v Granade vo veku 55 rokov. Všetky zvony vyzváňali, za rakvou kráčala mestská rada a za ňou aj trúchliaci mohamedáni, pretože Ján z Boha nerobil náboženské rozdiely.¹²⁸

---

¹²⁸ Porov. tamže, s. 10 – 11.

5.2 Sv. Kamil z Lellis

Sv. Kamil z Lellis pochádzal zo stredného Talianska. Narodil sa na Turíce roku 1550 v mestečku Bucchianico pri Chieti. Matka bola už v pokročilom veku, preto s obavou očakávala jeho narodenie. Narodil sa zdravý. Nábožnej matke robila starosti iba jeho živá a nepokojná povaha. Ňou sa ponášal väčšmi na otca, ktorý bol po celý život vojakom.

Keď mal Kamil 13 rokov, zomrela mu matka. Odvtedy žil dospievajúci mládenec s otcom medzi vojakmi. S nimi sa zabával. Hra sa mu stala nebezpečnou vášňou. Napokon sa aj Kamil stal vojakom. Roku 1570 sa chcel s otcom pripojiť k vojenskej výprave, ale otec náhle zomrel. Kamil vtedy tiež upustil od účasti na výprave. Okrem otcovej smrti ho k tomu prinútila otvorená rana na nohe, ktorá sa nechcela hojiť.

Kamil sa vybral do Ríma, aby si tam liečil nohu v nemocnici sv. Jakuba pre nevyliciteľne chorých. Tam pri vlastnom liečení pomáhal ošetrovať chorých.

Po deviatich mesiacoch, koncom roku 1571, ho prepustili z nemocnice pre veľkú hašterivosť. Keďže noha sa mu medzitým takmer celkom zahojila, znova sa prihlásil k vojsku. Opäť ho prepustili. Všetko, čo mal, stratil v hazardnej hre.

Dvadsaťštyriročný Kamil sa stal doslova žobrákom. Práca sa mu naskytla pri stavbe kapucínskeho kláštora. Kapucíni sa ujali opusteného robotníka a v ich dome Kamil zažil 2. februára 1575 veľkú vnútornú premenu. Rozhodol sa celkom zasvätiť Bohu. Ale keď sa mu rana na nohe zhoršila, prepustili ho, aby sa mohol liečiť v rímskej nemocnici sv. Jakuba. Ostal tam štyri roky, pričom veľmi obetavo ošetroval iných chorých. Kamil si zaumienil zasvätiť sa ukrižovanému Kristovi v službe chorým.

V Ríme sa zoznámil so sv. Filipom Nerim, ktorý sa okrem iného venoval tiež službe chorým. Na jeho odporúčanie istý čas študoval v Rímskom kolégiu a v máji 1584, vo veku 34 rokov, prijal kňazskú vysviacku. Vtedy sa k nemu pridali aj prví spoločníci, z ktorých vznikla rehoľná „Spoločnosť služobníkov chorých“, nazývaná podľa zakladateľa kamiliáni.

Kamilovi „služobníci chorých“ pracovali najprv v rímskej nemocnici Svätého Ducha. Od roku 1594 začali zakladať nové spoločenstvá aj v iných mestách Talianska.

Kamiliáni sa okrem tradičných sľubov zaväzovali osobitným sľubom, že budú telesne a duchovne pomáhať chorým.

Zakladateľ novej charitatívnej rehole veľmi kládol na srdce svojim spoločníkom, aby odolávali pokušeniu dirigovať, reformovať, naprávať, ale aby sa usilovali len slúžiť. No má to byť čo najlepšia služba. Preto sa mali Kamilovi rehoľníci dobre vyznať tak v teológii, ako aj v nových zdravotníckych poznatkoch. Mali byť kňazmi, ošetrovateľmi, prípadne aj lekármi v jednej osobe. Mala sa v nich spájať stará kresťanská láska s novými metódami zdravotníckej služby. Kamil bol žiarivým príkladom týchto zásad. V roku 1607 sa zriekol hodnosti predstaveného vzrastajúcej rehole, aby sa mohol celkom oddať službe chorým. Veľký služobník chorých zomrel v Ríme 14. júla 1614.

Roku 1742 bol Kamil z Lellis vyhlásený za blahoslaveného a o štyri roky neskôr za svätého.

Pápež Lev XIII. vyhlásil tohto svätca za nebeského ochrancu chorých a Pius XI. mu dal roku 1930 titul patrón ošetrovateľov.¹²⁹

5.3 Bl. Matka Tereza

Narodila sa 27. augusta 1910 v Skopje, v Juhoslávii, z albánskych rodičov. Jej vlastné meno je Agnesa Boyaxhiu. Otec bol obchodníkom. Matka bola prísna, ale milujúca žena hlbokej viery, starala sa o domácnosť. Po otcovej predčasnej smrti sa ich život stal ťažším. Agnesina matka si otvorila obchod s látkami a výšivkami, aby mohla zabezpečiť rodinu. Deti nechodili do katolíckej školy, ale mali veľmi dobrých kňazov, ktorí chlapcom a dievčatám pomáhali nasledovať Boží hlas. Agnesa najskôr nechcela byť rehoľníčkou.

Prišiel vek 18 rokov a s ním aj pevné presvedčenie, že predsa len počúvne Boží hlas. Vstúpila k Loretským sestram 29. novembra 1928 v Írsku. Odtiaľ ju poslali do Indie, kde si urobila noviciát, prijala meno Terézia a pripravila sa na rehoľný život. 24. mája 1937 sa zasvätila Bohu večnými sľubmi. Matka Tereza pôsobila ako učiteľka zemepisu a katechizmu v Kalkate.¹³⁰ Tereza bola obľúbená profesorka, bola šťastná. A predsa ju niečo trápilo. Doliehali k nej hlasy hladujúcich a opustených detí, ktorých je v Indii dosť. V roku 1943 v Bengálsku

¹²⁹ Porov. ONDRUŠ R., *Blízki Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 318 – 320.

¹³⁰ Porov. SENČÍK Š., *Svedkovia*, Dobrá kniha, Trnava 1993, s. 245 – 246.

vypukla strašná bieda, ktorej padli za obeť milióny ľudí, najmä deti. Sestra Tereza porovnávala svoj spokojný život v kláštore so životom toľkých úbožiacov v Kalkate a na okolí a začala sa hanbiť sama pred sebou. V srdci sa jej zrodila túžba pomáhať nejako týmto úbožiacom. Táto túžba rástla stále viac a viac. Prešlo niekoľko rokov, kým táto túžba v jej srdci dozrela a prejavila sa aj navonok. Sestra Tereza mala 36 rokov.

Naraz zažila zvláštne Božie vnuknutie. Odohralo sa to 10. septembra, v roku 1946. Cestovala na duchovné cvičenia do Darjeelingu. Vo vlaku počula volanie zrieknuť sa všetkého a nasledovať Pána v špinavých štvrtiach chudobných. Nemala už žiadne pochybnosti, ale musela čakať na cirkevné rozhodnutie. Najprv sa obrátila na kalkatského arcibiskupa, a potom s jeho súhlasom na generálnu predstavenú loretských sestier, ktorá jej dovolila napísať do Ríma pápežovi Piovi XII. Pápež Pius XII. súhlasil, aby žila ako neuzavretá mníška pod poslušnosťou kalkatského arcibiskupa. Bolo to v roku 1948.

Na Božie vnuknutie opustila kláštor a naslepo sa hodila do Božieho náručia, v čírej viere, nič nevediac, čo sa s ňou stane, na nič sa nespýtajúc, iba sa podriadila úplne Božiemu vnuknutiu. Z Kalkaty sa Matka Tereza vybrala do Patny na ošetrovateľský kurz pod vedením Matky Drengelovej z kongregácie Lekárskych misionárskych sestier. Pred Vianocami roku 1948 Matka Tereza skončila ošetrovateľský kurz a vrátila sa do Kalkaty. Obliekla si jednoduché „sári“ z hrubej látky, prišla si na ľavý bok krížik a obula si sandále. Pre svoju samaritánsku prácu si najprv vyhľadala nejakú základňu. Našla ju u Malých sestier chudobných. Veľa nepremýšľala o tom, ako a kde začať. Venovala sa prvému úbožiacovi, ktorého stretla na ulici. Bolo to malé dieťa, vychudnuté od hladu na kosť a kožu. Vzala ho do náručia, poumývala ho a dala mu najesť. Potom ošetrila malomocného a naložila umierajúcu starenku, ktorú našla kdesi pri železničnej stanici, dovezla ju do svojej izbičky, očistila ju, dala jej najesť a potom ju držala v náručí, kým naposledy nevydýchla.¹³¹

Takto sa pomaly a nenápadne začalo veľké dielo Matky Terezy. Chodí od domu k domu, s láskou umýva deti, dáva im jesť, pestuje maličkých chorých, vymýva im rany a na perách jej vidieť stále úsmev. A kým sa takto skláňa k chudobným lôžkam ľudí bezvládných od hladu a kým takto pomáha chorým, robí to všetko

---

¹³¹ Porov. tamže, s. 247 – 250.

tak prirodzene, ako by bolo úplne samozrejmé, že to tak má byť. Tento pocit Božej blízkosti vyčaril na perách postihnutých ľudí úsmev, napriek hladu, nedostatku a chudobe, ktoré ich trápili.

Dňa 28. decembra 1948 začína so školou. Deti učila abecedu palicou po zemi, lebo nemala nič, ani tabuľu ani kriedu. Vedela však, že pri deťoch nemôže skončiť. Veď po pomoci volali toľkí chorí a hladní ľudia bez domova, ktorí zomierali na mestskej dlažbe. Nijaké veľké dielo sa však nerodí bez ťažkostí. Cítila ich aj Matka Tereza. Bola veľmi unavená, mávala hlad, občas ju pochytilo pokušenie všetko zanechať a vrátiť sa do kláštora, kde by ju prijali s otvoreným náručím. Ako veľmi túžila po odpočinku a po čisto oblečených ľuďoch!¹³² Toto pokušenie bolo potrebné, aby lepšie nazrela, ako celú svoju dôveru musí vložiť do Boha. S takými pocitmi a s touto skúsenosťou vstúpila do roku 1949, ktorý bude veľmi plodný a ktorý bude vyžadovať od nej všetky jej sily a všetku jej lásku. Matka Tereza nebola spokojná, kým nenašla pre svojich chudobných prístrešie, kde by mohli v pokoji umrieť alebo sa vyliečiť. Na pomoc jej prišla príhoda s chorou ženou, ktorú našla na ulici pohryzenú od potkanov a mravcov. Zaniesla ju do nemocnice, v ktorej ju prijali len preto, lebo Matka Tereza nechcela opustiť nemocnicu. Keď ženu prijali, išla na mestský dom a žiadala si miesto, kde by mohla priviesť umierajúcich a postarať sa o nich. Zdravotný dozorca ju zaviedol do Chrámu bohyne Kali. Bola to prázdna budova. Hneď ju prijala a za 24 hodín tam priniesla svojich pacientov. Bol to prvý „Domov pre chorých a umierajúcich“.

Matka Tereza sa usilovala dať im pocítiť, že nežijú nadarmo. Jestvujú ľudia, ktorí ich milujú, ktorí ich naozaj chcú mať medzi sebou. Chcela im ukázať ľudskú a Božskú lásku, nech aj oni vedia, že sú Božími dieťkami; že sa na nich nezabúda.¹³³

Matka Tereza zomrela 5. septembra 1997. Dňa 19. októbra 2003 ju Ján Pavol II. vyhlásil v Ríme za blahoslavenú.

---

¹³² Porov. tamže, s. 250 – 251.

¹³³ Porov. tamže, s. 265 – 267.

ZÁVER

Človek vníma chorobu a utrpenie ako kríž. Pre kresťanov má znak kríža nový význam. Stal sa Kristovým znakom, symbolom Ježišovej obety. Veď celý Kristov život môžeme vidieť ako obetný dar podávaný Bohu Otcovi za naše vykúpenie.

Ak prijímame kladne naše obmedzenia, uznávame tým Boha za Pána, ktorý môže s nami disponovať. Naše obmedzenia a náš kríž, ktoré nám Boh každodenne prideluje, sú našou činnou službou. Aby sme mali silu povedať na to „áno“, musíme budovať osobný vzťah s Kristom.¹³⁴

V práci som vychádzala z príslušnej literatúry i z osobnej skúsenosti v službe chorým v nemocnici.

V prvej kapitole som sa snažila poukázať na zmysel choroby, staroby a utrpenia z kresťanského hľadiska. Veriaci človek sa na utrpenie nepozera len ako na nevyhnutné zlo, ktoré musí znášať. Práve viera v Krista, ktorý nás skrze utrpenie vykúpil, pomáha človeku prijímať chorobu i utrpenie s ňou spojené ako dar.

V druhej kapitole som sa zamerala na pôvod, ciele a miesta slávenia Svetového dňa chorých. Cirkev slávením Svetového dňa chorých chce sprevádzať trpiacich a povzbudiť všetkých ľudí k väčšej citlivosti na ľudské utrpenie. Tiež chce poukázať na potrebu nových iniciatív v prospech chorých, ktoré majú pomáhať zmierňovať bolesť a objavovať jej zmysel.

V tretej kapitole som sa venovala posolstvám Jána Pavla II. a Benedikta XVI. adresované predovšetkým chorým. Ján Pavol II. vo svojich posolstvách povzbudzuje tiež pracovníkov v zdravotníctve k obetavej službe a prihovára sa i vládnym predstaviteľom, ktorých vyzýva k vzájomnému dialógu a pomoci z ich strany. Benedikt XVI. viac zdôrazňuje potrebu vytvorenia centier zdravotnej starostlivosti, ktoré ponúkajú chorým celkovú starostlivosť.

Vo štvrtej kapitole som poukázala na prostriedky, ktoré sa môžu použiť pri pastorácii chorých. Dôležitý je osobný prístup k trpiacemu človeku. Vzájomnou komunikáciou môžeme veľmi pomôcť človeku, ktorý možno stráca poslednú

---

¹³⁴ Porov. GREISIGEROVÁ A., GREISIGER R., *Boh môjho života*, Dobrá kniha, Trnava 2003, s. 176 – 179.

nádej, a nemá to ani komu povedať. Posilou v prijímaní choroby sú sviatosti, najmä sviatosť zmierenia, pomazanie chorých a viatikum ako pokrm na cestu.

V piatej kapitole som uviedla niektoré svedectvá ľudí, ktorí sa snažili napĺňať prikázanie lásky prostredníctvom služby chorým.

Človek bude neustále hľadať odpoveď na svoje utrpenie, ktoré často chorobu sprevádza. Keby viedla k pravému šťastiu iná cesta ako cesta utrpenia a bolesti, určite by nám ju Boh ukázal.

Táto práca chce poukázať na to, že služba chorým je veľmi potrebná i keď je náročná. Preto je dôležité mať správny pohľad na ľudský život a chrániť ho ako dar ponúknutý Bohom.

Existuje mnoho spôsobov, ako možno vykonávať apoštolát. Nie všetci sa však môžu venovať jeho rôznym vonkajším formám napr. ošetrovaniu chorých, vyučovaniu a výchove mladých, ohlasovaniu evanjelia,... Všetci sa však môžeme modliť a trpieť z lásky k Bohu i blížnemu.¹³⁵

---

¹³⁵ Porov. tamže, s. 148 – 149.